

Universitetet
i Stavanger

HANDELSHØGSKOLEN VED UIS
MASTEROPPGAVE

STUDIEPROGRAM:

Master i regnskap og revisjon

ER OPPGAVEN KONFIDENSIELL?

(**NB!** Bruk rødt skjema ved konfidensiell oppgave)

TITTEL: Hvordan formueskatt har påvirket omorganiseringer i selskapsstrukturer.

ENGELSK TITTEL: The Impact of the Norwegian Wealth Tax on Advanced Capital Structure Reorganizations.

FORFATTER(E)

VEILEDER:

Eivind Furuseth

Kandidatnummer:

4003

.....

4006

.....

Navn:

Jon Bø-Pedersen

.....

Vebjørn Austigard Petersen

.....

Forord

Denne masteroppgaven er gjennomført som en avsluttende del av masterstudiet i regnskap og revisjon på Handelshøgskolen ved Universitet i Stavanger, våren 2020. Oppgaven utgjør 30 studiepoeng og tilsvarer ett semesters fulltidsarbeid, som er obligatorisk på masterprogrammet i regnskap og revisjon. Oppgaven vil tidvis inneholde juridisk diskusjon, men vi benytter ikke juridisk metode. Denne oppgaven er utarbeidet etter veiledningshefte til MRRMAS (Kvaløy, 2020).

Ved valg av fagområdet og utarbeidelse av problemstilling, ble det tydelig for oss at vi ønsket et dagsaktuelt tema som vi også fattet interesse for utenfor studiene. Gjennom vårt studieløp har vi begge utviklet en økende interesse for formueskatt, og bemerket oss flere medieartikler om velstående individer som reduserer sin skattemessige ligningsformue. Spesielt interessant er *hvordan* velstående individer reduserer sin formueskatt, og om dette representerer skatteunngåelse. Dermed ble problemstillingen utarbeidet til å omhandle spørsmål tilknyttet formueskatt, og besparelser av denne.

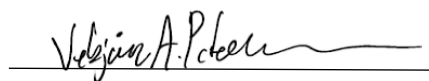
Vi ser tilbake på et utfordrende, lærerikt og engasjerende semester hvor arbeidsprosessen med oppgaven har gitt stort faglig utbytte. Vi ønsker å rekke en stor takk til vår veileder, Eivind Furuseth, for utmerket veiledning, interesse for oppgaven, diskusjoner og tilbakemeldinger underveis. Avslutningsvis ønsker vi å takke Handelshøgskolen ved Universitet i Stavanger, forelesere, medstudenter og alle andre som har bidratt til en fin studietid.

Stavanger, juni 2020.

Jon Bø-Pedersen

Vebjørn Austigard Petersen

Sammendrag

I forbindelse med Skatteetatens årlige offentliggjøring av skattelister blir skatt, inntekt og formue gjenstand for stor debatt i media. Økende økonomiske forskjeller, konsentrasjon av formue og skatteprovenyet til formuende individer er ofte kjernen i debatten. Forholdet mellom skattepliktig ligningsformue, reell formue og formueskatt er særlig problematisert og tidsrelevant. Formueskatt er også et høyaktuelt og omdiskutert tema når det gjelder fordelingshensyn, skattemoral, utenlandsk eierskap eller næringspolitikk.

Formålet og problemstillingen til denne oppgaven er å analysere hvordan formueskatten i Norge har påvirket omorganiseringer i selskapsstrukturer. Sentralt er hvordan endringer i spesifikke selskapsstrukturer har resultert i lavere skattemessig verdsettelse av aksjeselskaper, som videre resulterer i redusert formueskatt for aksjeeiere. Problemstillingen gir opphav til tre viktige forskningsspørsmål. Disse besvares blant annet ved å analysere hvilken effekt endringer i lovtekst har på formueskattebesparende disposisjoner.

Oppgavens data- og analysegrunnlag er todelt, og består av en kvalitativ intervjuguide og en kvantitativ regresjonsanalyse. Således analyserer vi problemstillingen fra forskjellige vinkler, som også er kalt metodetriangulering.

Vi har primært gjort fire særlige interessante funn. Vi beskriver, gjennom både regresjonsanalyse og kvalitative intervjuer, at det tidligere forelå åpenbare tilpasningsmuligheter vedrørende verdsettelsesnorm for aksjeselskap. For verdsettelsestidspunkt av aksjeselskap foreligger det fortsatt en gunstig tilpasningsmulighet. Hvorvidt dette er skatteunngåelse eller skatteplanlegging blir analysert og drøftet. I sum viser analysen tydelige svakheter med dagens ligningsgrunnlag for formueskatt, spesielt for verdsettelsestidspunkt av aksjeselskap. Dagens situasjon, med Koronapandemi, oljeprisfall og børsnedgang, representerer *skolebokeksempelen* for hvorfor verdsettelsestidspunkt er utslagsgivende for aksjeeiere. Videre viser vår regresjonsanalyse at det historisk sett har vært å forvente en vesentlig større differanse mellom reell formue og ligningsformue det påfølgende år, når det er blitt gjennomført en kvalifiserende disposisjon i selskapsstrukturen. Analysen gir også indirekte bevis på at lovfastsetting av den skattemessige omgåelsesnormen har endret atferdsmønsteret til aksjeeiere.

Oppsummert har formueskatt hatt påvirkning på historiske formueskattebesparende selskapstransaksjoner. Dette vil trolig også være tilfellet fremover, men på grunn av endringer i regelverk vil slike disposisjoner følge et annerledes mønster i fremtiden.

Innholdsfortegnelse

INNLEDNING	7
1.1 MOTIVASJON	7
1.2 PROBLEMSTILLING	9
SKATTELITTERATUR.....	10
2.1 DEFINISJON AV SKATT	10
2.1.1 Prinsipper for beskatning	10
2.1.2 Skattesystem.....	11
2.1.3 Det Norske skattesystem.....	12
2.2 FORMUESKATT.....	13
2.2.1 Definisjon.....	13
2.2.2 Skattesubjekter	14
2.2.3 Verdsettelsesregler	14
2.2.4 Formueskattens skattepolitiske grunnlag	18
2.3 SKATTEMESSIG GJENNOMSKJÆRING	21
2.3.1 Definisjon.....	21
2.4 SKATTEPLANLEGGING	25
2.4.1 Eksempel på tidligere tilpasningsmulighet	25
METODE OG EMPIRI	29
3.1 METODE.....	29
3.2 KVALITATIV METODE	30
3.2.1 Utvalgelse av informanter	30
3.2.2 Semistrukturert intervju	30
3.3 KVANTITATIV METODE.....	31
3.3.1 Utvalg og variabler.....	31
3.3.2 Regresjonsanalyse.....	32
3.3.3 Statistisk signifikans	34
DATASETT OG ANALYSEFORMÅL.....	35
4.1 DATA	35
4.1.1 Primær- og sekundærdata.....	35
4.1.2 Relabilitet.....	36
4.1.3 Validitet.....	36
4.2 KVALITATIV TILNÆRMING	37
4.2.1 Intervjuguide	37

4.2.2 Validitet, relabilitet og pålitelighet	37
4.3 KVANTITATIV TILNÆRMING.....	40
4.3.1 Validitet, pålitelighet og relabilitet til inputverdier	40
4.3.2 Rensing av datasett og utvalg.....	42
4.3.3 Presentasjon av datasett	43
4.4 ETISKE PROBLEMSTILLINGER.....	45
ANALYSE	46
5.1 PRESENTASJON AV FUNN	46
5.1.1 Funn 1: Nystiftelse av aksjeselskap i selskapsstruktur har tidligere ført til lavere formueskatt	46
5.1.2 Funn 2: Ikrafttredelse av skatteloven §4-13 fungerer med sin hensikt.....	50
5.1.3 Funn 3: Mulighet for å endre verdsettelsestidspunkt.....	51
5.1.4 Funn 4: Lovfastsettingen av omgåelsesnormen fører til objektivitet i omgåelsestvister.....	53
5.2 BESVARELSE AV FORSKNINGSSPØRSMÅL.....	56
5.2.1 Forskningsspørsmål 1:	56
5.2.2 Forskningsspørsmål 2:	64
5.2.3 Forskningsspørsmål 3:	73
KONKLUSJON	78
LITTERATURLISTE.....	82
7.1 LITTERATURLISTE OG KILDER.....	82
7.2 APPENDIKS	86

Figuroversikt

Figur 1: Utvikling i bruttoformue for aksjeeiere og ikke-aksjeeiere	8
Figur 2: Sats og bunnfradrag for formueskatt 2020.	13
Figur 3: Skatteprovenyet av formueskatt.....	14
Figur 4: Typetilfelle for selskapsstruktur	15
Figur 5: Lån fra aksjeselskap til personlig aksjonær.	19
Figur 6: Hjelpefigur 1 av 3 for skattebesparende omorganisering i aksjeselskapsstruktur.	26
Figur 7: Hjelpefigur 2 av 3 for skattebesparende omorganisering i aksjeselskapsstruktur.	27
Figur 8: Hjelpefigur 3 av 3 for skattebesparende omorganisering i aksjeselskapsstruktur.	27
Figur 9: Eksempelvis utdrag av inputverdier til regresjonsanalysen.....	43
Figur 10: Eksempel på observasjon nr. 1.	43
Figur 11: Hjelpefigur 1 av 2 for analyse av verdsettelsestidspunkt.....	51
Figur 12: Hjelpefigur 2 av 2 for analyse av verdsettelsestidspunkt.....	52
Figur 13: Oslo Børs (OSEBX) 20+ år.	60
Figur 14: Oslo Børs (OSEBX) 3 år.	60
Figur 15: Oslo Børs (OSEBX) hittil i år per 16.03.2020.....	60

Kapittel 1

Innledning

1.1 Motivasjon

Moderne norsk politikk ble utformet i etterkrigstiden, med Arbeiderpartiet og Einar Gerhardsen i spissen for dens utvikling. Enhet, samhold og en rettferdig fordeling av samfunnets ressurser var fremtredende retningslinjer for regelverket som da ble ført i pennen. Norsk skattepolitikk er utformet etter skatteevneprinsippet, og i tråd med norske dugnadsånden skal alle bidra etter evne.

Skatteetaten offentliggjør årlige ligningstall for alle Norges skatteyttere, hvilket fører til debatt om inntekt, formue og skatt. Ordsiftet har ved flere anledninger omhandlet forholdet mellom ligningsformue, reell formue, betalbar formueskatt og skatteprovenyet for ekstremt velstående individer. Eksempler på dette er:

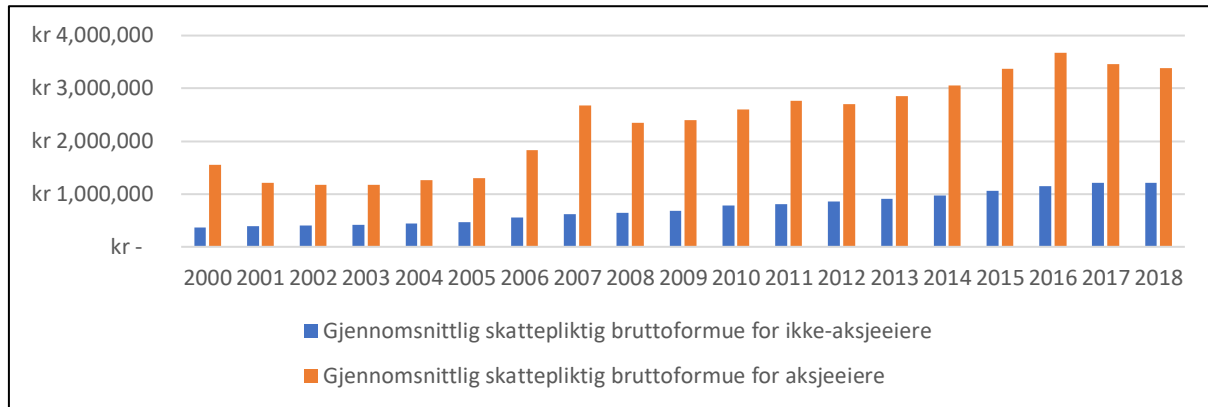
«Har formuen til Ole Ertvaag forsvunnet?» Stavanger Aftenblad (Gundersen, 2018)

«Gustav M. Witzøes formue har krympet med ti milliarder» Dagens Næringsliv (Gaare, 2018)

Formueskatten er gjenstand for stor politisk debatt, og økonomisk ulikhet blir stadig mer diskutert. Enten det gjelder fordelingshensyn, påvirkning på skattemoral, utenlandsk eierskap eller næringspolitikk er argumentene mange og gjerne motstridende. Et tungtveiende argument knyttet til formueskatten er at velstående individer later til å få en uforholdsmessig stor del av samfunnets verdiskapning, uten tilsvarende skattebyrde. Skattemoralske aspekter og spørsmål om skattesystemet virker i tråd med sin hensikt blir drøftet i denne oppgaven.

Formuesskatten praktiseres ulikt internasjonalt. Den mye omtalte boken til Thomas Piketty *«Kapitalen i det 21. århundre»*, en populærvitenskapelig fremstilling av hans forskning på økende økonomiske ulikheter, viser internasjonal konsentrasjon av formue (Piketty, 2016, s. 8). Især viste han at det er aksjeeiere som i stor grad sitter igjen med den globale velstandsøkningen. En forenklet forklaring på dette er at forventet avkastning på kapital er høyere enn vekstraten i realøkonomien. Tilsvarende i Norge er aksjeeiere dominerende i

velstandssituasjonen. Dette kan illustreres med figur 1, som viser gjennomsnittlig bruttoformue per person for individer som eier aksjer og individer uten eierskap til aksjer:

Figur 1: Utvikling i bruttoformue for aksjeeiere og ikke-aksjeeiere

Kilde: Formueskatt, Statistisk sentralbyrå (Sentralbyrå, 2020b).

Næringslivet påberoper seg at formueskatten er urettferdig og konkurransevridende. Derfor kan det foreligge rasjonalisering til å drive aktiv formuesskatteplanlegging. I den forstand at noen aktører ønsker, gjennom spesielle disposisjoner, å redusere sitt eget skattegrunnlag for ligningsformue. Dette kan ses i sammenheng med mislighetstriangelet, noe vi vil komme tilbake til. Det er nettopp kombinasjonen av mulighet, gjennom disposisjoner i selskapsstrukturer, og rasjonalisering som gjør oppgaven særlig interessant og tidsrelevant.

Gjennom denne masteroppgaven ønsker vi å bidra til diskusjon og belyse forskjellige aspekter ved formueskatten. Disse aspektene innebærer metoder for skattebesparelse, analyse og utvikling i regelverk. Vi ønsker å systematisere og offentliggjøre informasjon og praktisk kunnskap som tidligere har vært forbeholdt velstående individer med ressurser til å hyre advokater og revisorer. Formålet er således å analysere hvordan formueskatten har påvirket og incentivert omorganiseringer i selskapsstrukturer.

Gjennom vårt studieløp har vi hatt økende interesse for denne debatten, og motivasjonen til oppgaven er således summen av alle presenterte momenter.

1.2 Problemstilling

Den overordnede problemstillingen for denne masteroppgaven er:

Hvordan har formueskatt påvirket omorganiseringer i selskapsstrukturer?

Problemstillingen utforskes i dybden gjennom tre forskningsspørsmål, som sammen danner grunnlaget for besvarelsen av problemstillingen. Forskningsspørsmålene er som følger:

1) I hvor stor grad har ikrafttredelse av skattelovens §4-13 begrenset muligheten for å redusere ligningsformue ved å omorganisere selskapsstrukturer?

Med dette forskningsspørsmålet vil vi analysere bakgrunnen for den nye lovfastsettingen. Vi ønsker også å undersøke hvilken effekt skatteloven §4-13 har på formueskattebesparende selskapstransaksjoner. Den nye skatteloven §4-13 vil bli sammenlignet med tidligere hjemmel. Vi vil også undersøke om hensikten, i forhold til forarbeidene, blir oppfylt.

2) I hvor stor grad har ikrafttredelse av skatteloven §13-2 og §13-3 endret atferdsmønsteret til aksjeeiere?

Med dette forskningsspørsmålet ønsker vi å analysere den historiske utviklingen for omgåelse, fra tidligere ulovfestede norm til lovfastsettingen. Dette sett i forhold til formueskattebesparende selskapstransaksjoner. Vi ønsker også å gi svar på om lovfastsettingen fører til endret atferdsmønster for aksjeeiere, i forhold til omorganiseringer i selskapsstrukturer.

3) Hvilke anskuelser og oppfatninger har akademia, revisorer og aksjeeiere angående fremtidige formueskattebesparende selskapstransaksjoner?

Det siste forskningsspørsmålet skal identifisere likheter og ulikheter fra tre forskjellige interessentgruppers perspektiv på å gjennomføre formueskattebesparende selskapstransaksjoner. Vi vil sammenligne historisk utvikling med argumentasjon fra interessegruppene for å anslå hva fremtiden vil bringe.

Kapittel 2

Skattelitteratur

Dette kapittelet vil gi en innføring i det mest sentrale av litteratur og teori relatert til vår problemstilling og de påfølgende forskningsspørsmålene. Vi ønsker å danne forståelse for deler av skattebegrepet som har sammenheng med formueskatt. Formueskatt er en spesifikk skattetype, og for å kunne analysere denne må det foreligge en grunnleggende forståelse av skattebegrepet.

2.1 Definisjon av skatt

Skatt kan defineres som «*pengeytelser som fysiske eller juridiske personer er forpliktet til å betale til det offentlige uten å ha direkte krav på motytelser*» (Fallan, 2002, s. 13). Hovedformålet med innkreving av skatt er finansieringen av offentlig forbruk og investeringer (Jusleksikon, 2017). Dette hovedformålet kan bli utfordret av urettmessig reduksjon i formueskatt og dermed potensiell skjevhet i beskatningen. Videre skal skatt fungere som et middel for økonomisk utjevning og virke styrende på innbyggerens samlede økonomiske atferd (Aarbakke, Harboe, & Lossius, 2015). Oppgaven tar sikte på å analysere hvordan deler av skattesystemet virker styrende på aksjeeiers rettslige disposisjoner i forbindelse med omorganiseringer i selskapsstrukturer, med redusert formueskatt som resultat. I denne oppgaven definerer vi *disposisjoner* som en eller flere kapitaltransaksjoner, for oppnåelse av en ønsket selskapsstruktur.

2.1.1 Prinsipper for beskatning

Prinsipper for beskatning varierer og påvirker i stor grad nasjonal økonomi og skatteyteres atferd og motivasjon. Personlige holdninger til skattesystemet og skattemoral legger også sterk føring på utviklingen i en nasjonal økonomi. For oppgaven, og underliggende forskningsspørsmål, er utvikling i atferdsmønster for aksjeeiere og skatteyteres holdninger til skattesystemet avgjørende.

Allerede i 1776 foreslo filosofen og økonomen Adam Smith fire grunnsetninger for et rasjonelt og fungerende skattesystem (Statistisk Sentralbyrå, 1967, s. 27):

- 1) *«Borgere bør i alle stater bidra til finansieringen av det offentliges utgifter i forhold til sin evne».*
- 2) *«Den skatt som det enkelte individ plikter å betale bør være bestemt og ikke vilkårlig».*
- 3) *«Alle skatter bør innkreves på den tiden og på den måten som trolig passer best for skatteyteren».*
- 4) *«Alle skatter bør være innrettet slik at de tar så lite som mulig fra folks lommer utover det de innbringer i det offentliges kasse».*

Adam Smith bygger sin argumentasjon på enkeltindividets rettssikkerhet, og legalitetsprinsippet står sentralt. Etterhvert ble det også diskutert om skatten burde fordeles etter evneprinsippet eller nytteprinsippet. Nytteteoretikerne ønsket en modell hvor kost og nytte ble veid mot hverandre for den enkelte borger. Evneteoretikere hevdet at skatten burde være stigende etter inntekten, altså en progressiv modell. Evneprinsippet versus nytteprinsippet er i realiteten en diskusjon om rettferds- og hensiktsmessighetsbetraktninger (Statistisk Sentralbyrå, 1967, s. 33). Sistnevnte vant frem, og evneprinsippet er en viktig del av definisjonen for skattebegrepet i flere land. Både inntektskatten og formueskatten ble gradert etter størrelsen for å oppfylle evneprinsippet.

2.1.2 Skattesystem

Skattesystemet bør innrettes slik at det bidrar til høy verdiskapning og en god utnyttelse av ressursene i samfunnet (Finansdepartementet, 2017, s. 94-99). Skattesystemet påvirker arbeidstilbud, forbruk, sparing og investeringer. Det er derfor viktig at skattesystemet er utformet slik at ressursene i samfunnet utnyttes mest effektivt (NOU 2019:18, s. 84).

Valg av skattesystem påvirker derfor et lands økonomi og innbyggernes atferd. Det finnes flere måter å inndeles skatter på, eksempel på det kan være direkte og indirekte skatter. Direkte skatter er typisk skatt på alminnelig inntekt, mens indirekte skatt kan være merverdiavgift. Alternativt kan skatter deles etter virkning. Nøytrale skatter skal, i liten grad, påvirke atferden til konsumenter og produsenter. Vridende skatter skal virke som incentiv eller straff for å gjøre eller ikke gjøre en bestemt handling. Formueskatt er en direkte skatt med en potensielt vridende effekt, som senere blir problematisert under delkapittel 2.2.5.

2.1.3 Det Norske skattesystem

Grunnloven §75 gir Stortinget rett og plikt til å pålegge skatter. Den sentrale loven som forvalter og reguler det norske skattesystemet er *Lov om skatt og formue av inntekt, av 26. mars 1999 nr. 14*, fra nå av omtalt som skatteloven eller forkortet til sktl.

Skatteevneprinsippet har vært et viktig hensyn med utforming av skattesystemet i Norge (Finans og tolldepartementet, 1999, kap. 6). Ved bruk av skatteevneprinsippet tas det hensyn til den enkelte borgers skatteevne. Dette innebærer også hensyn til ekstremtilfeller. Det inkluderer et visst minimums inntektsnivå før den enkelte skatteyter anses å ha økonomisk evne til å betale skatt, mens i den andre enden av skalaen skal velstående individer bidra med formueskatt.

Det norske skattesystemet skal sikre utnyttelse av ressurser i samfunnet. Gjennom definisjonen av begrepet skatt fremgår det at formålet er omfordeling av ressurser. Videre skal skattesystemet sikre effektivitet på et makroøkonomisk nivå. Effektivitets- og omfordelingsmål kan være motstridende. Derfor foreligger det allment aksepterte grunnprinsipper som det norske skattesystem bygger på. Stortinget oppdaterte disse prinsippene, som skal stå sentralt ved kapitalbeskatning, i skattereformen i 1992 (Finanskomiteen, 2015, s. 11):

- **Nøytralitet:** Likebehandling av bl.a. ulike eierformer, spareformer og investeringer.
- **Symmetri:** Inntekter og tilhørende kostnader bør behandles likt.
- **Kontinuitet:** Kapitalens skattemessige stilling bør ikke endres ved arv, gave, fusjon.
- **Samordning:** Resultatutjevning over tid mellom ulike virksomheter.
- **Lavere skattesatser** for å redusere effektivitetstapet ved beskatning, motivet til skatteomgåelse og lønnsomheten av skatteplanlegging.
- **Brede skattegrunnlag** som samsvarer med faktiske inntekter.

2.2 Formueskatt

Formålet med dette delkapittelet er å gi en innføring i formueskattens hensikt, betydning, virkemåte, samt undersøkelse av særregler.

Formueskatten er strekt relatert til inntektsskatten, hvor blant annet skattesubjekt, skattepliktig bruttoformue, fradragberettiget gjeld og renter er felles og sammenfallende begreper (Zimmer, 2012, s. 3). Den største forskjellen er imidlertid at inntektsskatten måler inntekt over en periode, mens formueskatten måles på et bestemt tidspunkt.

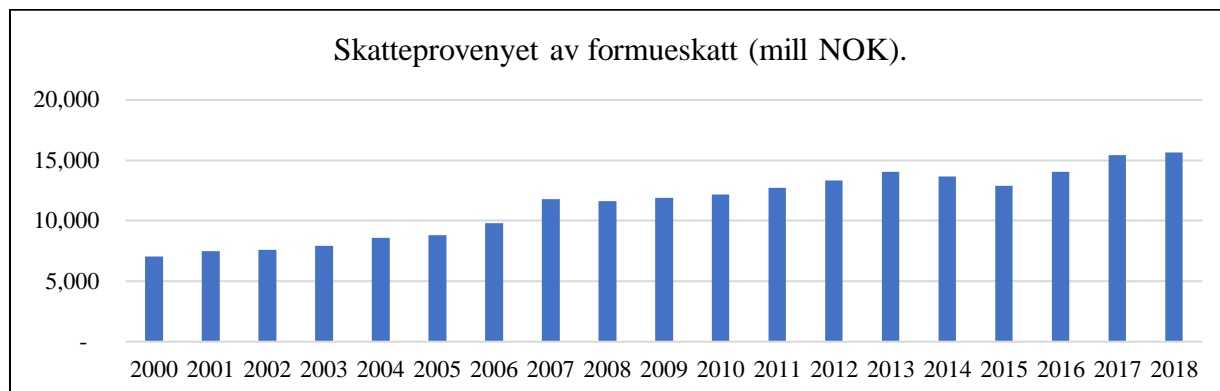
2.2.1 Definisjon

Formueskatten i Norge reguleres av kapittel 4 i skatteloven. Formueskatt er skatt på kapitalbeholdning, og knytter seg til nettoverdien av skatteyteres eiendeler med økonomisk verdi. Hovedregelen i sktl. §4-1 er «*Skattepliktig formue fastsettes til omsetningsverdi pr 1. januar i skattefastsettingsåret av skatteyters eiendeler med økonomisk verdi, med fradrag for gjeld skatteyteren hefter for*». Formueskatten utlignes på nettoformuen, dvs. en skatteyters bruttoformue på et bestemt tidspunkt, fratrukket gjeld på samme tidspunkt (Aarbakke, 1987, s. 11). Formueskatt skrives ut til både stat og kommune, jf. sktl. §1-1(1) pkt a. Satsen i 2020 er 0,15% til staten og maksimalt 0,7% til kommunene, tilsammen maksimalt 0,85% (Stortingets skattevedtak, 2020). Videre er bunnfradraget for personlig skatteyter 1 500 000 NOK, og for ektefeller lignet under ett, jf. sktl. §2-10, tilsammen 3 000 000 NOK (Stortingets skattevedtak, 2020, kap. 2). Skjematisk illustrert i figur 2:

2020			
Sats for formueskatt			
	Kommune	Stat	Sum
Personlig Skatteyter	0,7 pst	0,15 pst	0,85 pst
Ektefeller	0,7 pst	0,15 pst	0,85 pst
Bunnfradrag			
	Kommune	Stat	
Personlig Skatteyter	1,5 MNOK	1,5 MNOK	
Ektefeller	3,0 MNOK	3,0 MNOK	

Figur 2: Sats og bunnfradrag for formueskatt 2020.

I figur 3 illustreres utviklingen i det totale skatteprovenyet fra formueskatten i Norge:

Figur 3: Skatteprovenyet av formueskatt.

Kilde: Formueskatt, Statistisk sentralbyrå (Sentralbyrå, 2020a)

2.2.2 Skattesubjekter

Skattesubjekter defineres i skatteloven §2-1 1.ledd: «*Plikt til å svare skatt har enhver person som er bosatt i riket*». Videre gir skatteloven §2-2 1.ledd instruks om «*aksjeselskap og allmennaksjeselskap hjemmehørende i riket har plikt til å svare skatt*». I forbindelse med formueskatten finnes det unntak for aksjeselskap og allmennaksjeselskap etter skatteloven §2-36 pkt a. For aksjeselskap betyr det at den personlige eier av aksjer er skattedebitor ovenfor det offentlige, for den skattemessige formuesverdien av aksjene.

2.2.3 Verdsettelsesregler

Skatteloven §4-1 angir hovedregelen vedrørende formuesfastsettelse og det fremgår at loven baserer seg på omsetningsverdi. Det spesifiseres likevel ingen bestemt fremgangsmåte for å beregne omsetningsverdi. Omsetningsverdi kan imidlertid oversettes til markedsverdi (Aarbakke, 1987, s. 12-13). Verdsettelse er i utgangspunktet en vanskelig prosess, spesielt uten omsetning i et regulert og lite transparent marked.

Aksjeeiere ønsker generelt sett å være i mest gunstig skattemessig posisjon, som naturligvis også gjelder formueskatt. Hensyntatt problemstillingen er derfor verdsettelsesregler for aksjeselskap særlig utslagsgivende for oppgaven.

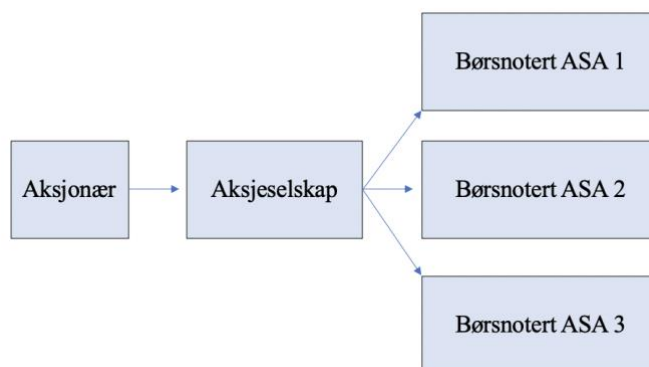
Den alminnelige regelen er at hver enkel gjenstand skal verdsettes for seg selv, med fradrag for gjeld (Zimmer, 2012, s. 22). Det finnes imidlertid særlige verdsettelsesregler, og ofte et ulikt verdsettelsesgrunnlag for forskjellige aktivaklasser. Sjablonmessige

verdsettelsesmetoder er fremtredende i tilknytning til verdsettelse av eiendom, men er vanskeligere å bruke på andre aktiva. Med likt verdsettelsesgrunnlag blir formueskatten mer rettferdig, men det er nødvendigvis ikke skattelovens formål. Eksempelvis skal den skattemessige formuesverdien av primærbolig ikke overstige 30% av omsetningsverdi, jf. sktl. §4-10 1.ledd. Videre følger særregler for noen eiendelsklasser, som er særlig relevant for bevarelsen.

Særlig om aksjer

For aksjer er verdsettelsestidspunkt og verdsettelsesnormen avgjørende for den skattemessige ligningsverdien. Verdsettelse av aksjer, egenkapitalbevis og andeler i verdipapirfond er regulert i skatteloven §4-12. Bestemmelsen skiller i hovedsak mellom børsnoterte og ikke-børsnoterte aksjer.

Før litteratur om børsnoterte og ikke-børsnoterte aksjer blir presentert er det formålstjenlig med en presentasjon av vårt tenkte typetilfelle. Det eksisterer potensielt uendelig mange selskapsstrukturer og måter å organisere et konsern på. For analyseformål er vårt utgangspunkt en aksjonær som eier et aksjeselskap, som igjen eier en portefølje av børsnoterte aksjer. Typetilfellet og utgangspunktet for selskapsstruktur vi bruker illustreres i figur 4:

Figur 4: Typetilfelle for selskapsstruktur

Fritaksmetoden, jf. sktl. §2-38, gjør at det er skattemessig gunstig å eie både børsnoterte og ikke-børsnoterte aksjer gjennom et holdingselskap, altså et selskap som har som hovedformål å eie aksjer i andre selskaper. Dette på grunn av fritaket for skatteplikten på gevinst ved realisasjon av aksjer og lovlig utdelt utbytte etter sktl. §10-11. Fritaksmetodens betydning er i henhold til oppgavens besvarelse sentral, men utenfor omfanget til problemstillingen.

Børsnoterte aksjer

Etter skatteloven §4-12 1.ledd skal børsnoterte aksjer verdsettes til 75% av kursverdi 1. januar i skattefastsettingsåret. Det kan antas at kursverdi er gjennomsnittlig transaksjonspris på årets siste handelsdag.

Den absolutt største fordelene med børsnoterte aksjer i et verdsettelsesperspektiv, er omsetning i et regulert og transparent marked. For børsnoterte selskaper det typisk mange investorer og flere analytikere som dekker selskapene, og dersom man legger antakelsen om effektive markeder til grunn er prisen *korrekt*.

Ikke-børsnoterte aksjer

Ikke-børsnoterte aksjer er langt sjeldnere omsatt enn børsnoterte aksjer og ofte omsatt utenfor en regulert markedsplass, som for eksempel Oslo Børs representerer. Likevel anses Merkur Market og OTC listen som gråmarkeder og aksjene notert her er skattemessig ikke-børsnoterte (Oslo Børs ASA, 2015). Uten en regulert markedsplass er naturligvis verdivurdering av ikke-børsnoterte aksjer vanskeligere.

Utgangspunktet for formuesfastsettelse av ikke-børsnoterte aksjer er regulert i skatteloven §4-12 2.ledd: «*Ikke-børsnotert aksje verdsettes til 75 prosent av aksjens forholdsmessige andel av aksjeselskapets eller allmennaksjeselskapets samlede skattemessige formuesverdi 1. januar året før skattefastsettingsåret fordelt etter pålydende*».

I lovforarbeidene til skatteloven §4-12 fremkommer mer detaljerte verdsettelsesregler av ikke-børsnoterte aksjer. I forskrift til utfylling og gjennomføring av skatteloven §4-12-2 1. og 2.ledd, fremkommer det at nettoformuen er bruttoberegnet. Videre fremkommer det i skatteloven §4-2 pkt f. at forretningsverdi ikke skal medregnes. Det sistnevnte momentet er særlig behandlet i masteroppgaven til Lieng og Sveen i 2016 ved Norges Handelshøyskole, og vil ikke bli analysert videre (Lieng & Sveen, 2016, s. 67).

Ikke-børsnoterte aksjer verdsettes 1. januar året før skattefastsettingsåret. Den historiske begrunnelse er at det tar lengre tid å verdsette ikke-børsnoterte aksjer. Skattefastsettingen for aksjeselskapet blir ferdigstilt senest 30. juni i skattefastsettingsåret, og derfor benyttes skattefastsettingen fra året før. Det gis altså ett års forskyvning (Zimmer, 2012, s. 29).

Transaksjoner strukturert for besparelse av formueskatt har historisk skjedd i holdingselskap, øverst i eierstrukturen. Derfor er både verdsettelsestidspunkt og verdsettelsesnorm av ikke-børsnoterte aksjer særlig relevant og utslagsgivende for vår oppgave.

Verdsettelse av særlige tilfeller

Etter skatteloven §4-13 2.ledd skal ikke-børsnoterte aksjer verdsettes 1. januar i skattefastsettingsåret dersom det har skjedd en kvalifiserende selskapstransaksjon, altså ett år senere enn ved normalt verdsettelsestidspunkt. Disse kvalifiserende selskapstransaksjonene er enten nystiftelse av aksjeselskap eller andre transaksjoner etter aksjeloven §13-24 eller §13-2, jf. skatteloven §4-13 2.ledd. Ordlyden i regelen for verdsettelsestidspunkt for aksjer, hvor det foreligger en kvalifiserende selskapstransaksjon, er endret fra og med inntektsåret 2020. Denne utviklingen har stor påvirkning på oppgavens problemstilling, og vil derfor bli presentert trinnvis i det følgende:

Trinn 1: Den gamle skatteloven §4-13

Den gamle skatteloven § 4-13 1.ledd lød: «*For aksjeselskap eller allmennaksjeselskap som er stiftet året før skattefastsettingsåret, settes aksjeverdien til 90% av summen av aksjens pålydende beløp og overkurs*» (Gjems-Onstad, 2018, s. 738). Hvor fokuset på «*aksjens pålydende beløp og overkurs*» er svært relevant. Eksempelvis ville det være mulig å stifte et nytt aksjeselskap med tretti tusen i aksjekapital, femti tusen i overkurs, og skyte inn resten av verdiene som annen egenkapital. Dette for eksempel via konsernbidrag i sammenheng med en fusjon eller som innskutt annen egenkapital. Etter den tidligere paragrafen i skatteloven ville dermed den skattemessige verdien av dette nystiftede selskapet være åtti tusen. Dette representerte en attraktiv mulighet for skattemessig tilpasning. En fullstendig fremgangsmåte for slik tilpasning vil bli presentert i delkapittel 2.4.1.

Trinn 2: Skifte til dagens skattelov §4-13

I april 2019 ble det fremlagt et høringsnotat med forslag til endringer i formuesfastsettelsen for aksjer til Finansdepartementet (Finansdepartementet, 2019b, s. 3). Høringsnotatet la betydelig vekt på ikke-børsnoterte aksjer. Hovedsakelig omhandlet forslaget endring av fremgangsmåte for verdsettelse av ikke-børsnoterte aksjer. Begrunnelsen for fremleggelsen av høringsnotatet var at gjeldende rett i sktl. §4-13 1.ledd åpnet for ikke ønskelige tilpasningsmuligheter. I den gamle sktl. §4-13 1.ledd åpnet verdsettelsesreglene for at det kunne dannes betydelige avvik mellom virkelig verdi av aksjene og fastsettelsesverdien som var begrenset til overkurs og aksjekapital. Omorganiseringene ble ofte gjort i sammenheng, og begrunnet med, endringer i konsernstruktur, selskapsplitt eller generasjonsskifte.

Forslaget i høringsnotatet førte til to sentrale endringer i skattelovens kapittel 4. Nevnt verdsettelsesregel for nystiftede aksjeselskap i sktl. § 4-13 1.ledd falt bort. Videre ble det også lovfestet hvilket verdsettelsestidspunkt som fremover skulle gjelde for fusjonstilfeller i omorganiseringer. Endringen ble vedtatt til dagens sktl. §4-13, som trådte i kraft med virkning fra inntektsåret 2020 (Finansdepartementet, 2019b, s. 14).

Trinn 3: Den nye regelen om formuesfastsettelse for aksjer

01.01.2020 ble nye sktl. §4-13 ikrafttrådt. Den nye ordlyden forklarer at verdsettelsestidspunktet skal skje ved utgåendebalanse (UB) i inntekståret, eller med andre ord 1. januar ved inngåendebalanse (IB) i skattefastsettingsåret. Verdsettelsesgrunnlaget for aksjeselskapet, aksjekapital og overkurs, ble erstattet med de faktiske underliggende verdiene i det nystiftede selskapet.

Dette skiftet innebærer at de gunstige tilpasningsmulighetene som forelå etter den gamle sktl. §4-13 1.ledd, ikke lengre vil være mulig å gjennomføre. Regelendringen vil trolig føre til en mer riktig skattemessigverdi av nystiftede aksjeselskap, enn det som tidligere forelå. For videre analyse av hvilken effekt ikrafttreddelse av sktl. §4-13 har på reduksjon i ligningsformue, via omorganiseringer henvises det til funn 2 i delkapittel 5.1.2.

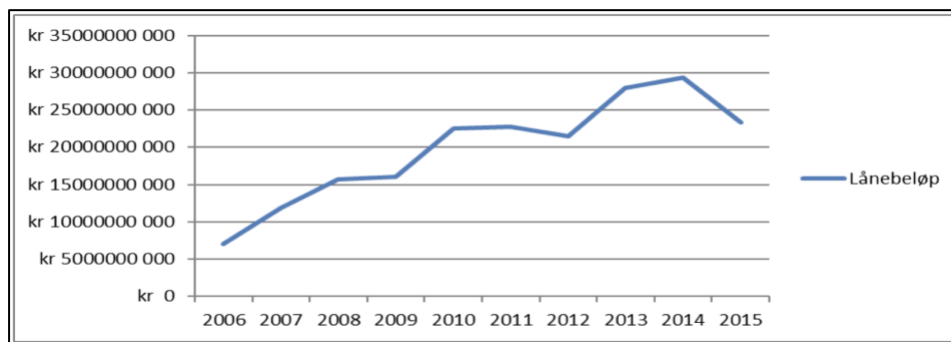
2.2.4 Formueskattens skattepolitiske grunnlag

Etter gjennomgang av teori og litteratur om skatt, særlig formueskatt, synes vi det er formålstjenlig med en helhetlig oppsummering av ulike perspektiver for og imot formueskatten.

Thomas Pikettys' bok: «*Kapitalen i det 21. århundre*» skapte stor debatt når den ble utgitt. Piketty presenterer data som påstår at kapitalinntekter vokser hurtigere enn arbeidsinntekt. Dette vil over tid føre til skjevhet i distribusjonen av ressurser i samfunnet (Piketty, 2016, s. 65-70). Med utgangspunkt i problemstillingen ønsker vi å analysere *hvordan* formueskatten har påvirket omorganiseringer i selskapsstrukturer. For en helhetlig forståelse av problemstillingen vil det være fordelaktig å forstå *hvorfor* formueskatt har ført til omorganiseringer i selskapsstrukturer. Vi vil nå presentere *allment kjente* argumenter for formueskatt, og deretter argumenter imot.

Argumenter for formueskatt

- 1) **Skatteprovenyet og fordeling av skattebyrden er et hovedargument.** I 2016 stod formueskatten for 12,3 milliarder NOK av skatteprovenyet på totalt 820,5 milliarder NOK (Statsbudsjettet, 2016, s. 40). Dette tilsvarer bare 1,49% av det samlede skatteprovenyet. Når det tas hensyn til statens forpliktelser til pensjon, og et potensielt mindre proveny fra olje- og gassindustrien i fremtiden, kan det argumenteres for at staten er presset. Derfor ønskes det at alle skal bidra til felleskapet.
- 2) **Skatteinnkreving fra ellers null-skatteyttere.** Fra og med 7. oktober 2015 ble lån fra aksjeselskap til personlig aksjonær ansett å være skattepliktig utbytte. Dette var en regelendring som stoppet privat uttak uten utbyttebeskatning, som var over 25 milliarder NOK i 2014. Figur 5 viser utvikling i private lån fra aksjeselskap:

Figur 5: Lån fra aksjeselskap til personlig aksjonær.

Kilde: (Dåsvand & Skretting, 2017, s. 8)

Det kan tenkes at aksjeeiere som tok personlige lån fra egne aksjeselskaper ikke hadde en troverdig tilbakebetalingsplan. Lånet kunne deretter benyttes som innskutt egenkapital i selskapet, og dermed var transaksjonen i realiteten bare *papirflytting*. Innskutt egenkapital kan som kjent tas ut skattefritt. Uten formueskatt vil aksjonærer som har utført slike transaksjoner, med privat lån fra aksjeselskap, ikke betale noe direkte skatt i ettertid (Bakke-Løyning, 2017).

Argumenter imot formueskatt

- 1) **Reduksjon i samlet sparing og vridning av sammensetningen i sparingen.** Argumentet omhandler i all hovedsak at sparing blir straffet. Videre er det særlige gunstige verdsettelsesnormer for primærbolig, næringseiendom og andre aktivaklasser. Det er muligens en tendens i Norge for å spare i eiendom, i stedet for aksjer. Eiendom kan være *død* kapital, i motsetning til aksjeselskaper som investerer i teknologi og utvikling som videre skaper arbeidsplasser og eksportvarer.
- 2) **Nullskatteyttere.** Marginalskatten på utbytte er 46,7% og har forbigått marginalskatten for lønnsinntekt (ekskludert arbeidsgiveravgift) på 46,4% (Skatteetaten, 2020). Hvilket betyr at alt som tas ut av et aksjeselskap er gjenstand for høyere beskatning enn arbeidsinntekt. Alt som konsumeres privat er beskattet. Unntak på dette er private lån som er tatt opp før oktober 2015, som ble innskutt som annen egenkapital i selskapet. Denne tilpasningsmuligheten ble imidlertid stoppet i 2015, og denne spesifikke populasjonen blir mindre for hvert år.
- 3) **Utflagging og redusert norsk kapitaltilgang.** Det er få land som fremdeles har formueskatt (Christensen, 2020). Det betyr at utenlandske eiere av norske bedrifter har et konkurransefortrinn ovenfor norske eiere. Dette fører også til at norske kapitaleiere flytter til utlandet, for å få samme spilleregler som utenlandske eiere.
- 4) **Likviditetsproblemer.** Formueskatten skal, som alle skatter, gjøres opp i norske kroner. Selskaper investerer i utstyr, eiendom, patenter, mennesker og andre ressurser som ikke kan konverteres til norske kroner på kort varsel. Dette kan føre til likviditetsproblemer, siden eierne er nødt til å ta ut utbytte for å betale formueskatt. Når eiere mottar utbytte for å betale formueskatt tas også noe av investeringsgrunnlaget til selskapet vekk.
- 5) **Administrative kostnader og dobbel beskatning (trippel beskatning).** Det er den personlige aksjeeier som er skattedebitor ovenfor det offentlige for formueskatten. Det innebærer minimum dobbel beskatning. Først belastes selskapskatt, deretter blir den personlige aksjonær utbyttebeskattet for å betale formueskatt. Det kan også tenkes at de administrative kostnadene ved innkreving av formueskatt er store i forhold til provenyet.

2.3 Skattemessig gjennomskjæring

Etter analyse av formueskattens formål, betydning og virkemåte vil det videre være viktig for oppgaven å danne samme grunnleggende forståelse for skattemessig gjennomskjæring. Forskningsspørsmål 2 tar sikte på å undersøke endringer i atferdsmønster til aksjeeiere i forbindelse med lovfastsetting av omgåelsesnormen. Derfor er omgåelsesproblemstillinger i forbindelse med omorganiseringer i selskapsstrukturer sentrale.

Gjennomskjæringsnormen og omgåelsesnormen har i stor grad blitt brukt som synonyme i skattemessig sammenheng. Begge uttrykkene blir brukt som fellesbetegnelse på en ulovfestet regel som var ment å hindre avvergelse av sentrale skatteregler. I dette delkapittelet er formålet å gi en grunnleggende forståelse av skattemessig gjennomskjæring.

2.3.1 Definisjon

Skatteyttere har en grunnleggende frihet til å velge form for struktur, aktivitet, tidspunkt og tidsrom av sine rettslige disposisjoner. Planlegging, herunder skatteplanlegging, blir dermed en naturlig del av hverdagen til skattesubjekter. Skattebesparende selskapstransaksjoner kan grunnleggende karakteriseres på følgende måter:

- 1) De kan enten være designet for skattebesparelse. Da er konsekvensen av omorganiseringen målet,
- 2) eller så er skattebesparelse en heldig og utilsiktet konsekvens av tidligere valg. Da er omorganiseringen i seg selv målet.

Hvis resultatet av skatteplanleggingen bryter med formålet i skatteloven, om hva som anses som rettferdig og rimelig, oppstår det et spørsmål om å gripe inn for skattemyndighetene (NOU 2016:5, s. 7-8). Det er i dette krysningpunktet omgåelsesproblematikken er mest utslagsgivende.

Ved omgåelse av skattelovens formål og prinsipper kan skattelegging gjennomføres via sktl. §13-2, jf. sktl. §13-2 1.ledd. Omgåelsesnormen er et omdiskutert tema i juridiske publikasjonsmedier og andre former for næringslivsmedier, ettersom normen nå har blitt lovfestet. Videre i kapittelet kommuniseres denne prosessen og samtidig som ny lov defineres.

Den ulovfestede omgåelsesnormen

Den ulovfestede omgåelsesnormen var en tidligere praktisert norm med bakgrunn i eldre rettspraksis. Normen har over tid blitt opparbeidet gjennom høyesterettsdommer og juridisk teori. Formålet med normen var å hindre omgåelse av norske skatteregler, før lovfastsettingen. Gjennom tidligere rettspraksis, mer spesifisert Hex-dommen, ble det formulerte to ulike grunnvilkår for at skattemessig gjennomskjæring kan inntreffe:

- 1) *«Grunnvilkåret går ut på at det hovedsakelige formål med disposisjonen må ha vært å spare skatt. Dette er et nødvendig, men ikke tilstrekkelig vilkår for gjennomskjæring»* (NOU 2016:5, s. 97).
- 2) *«For at gjennomskjæring skal kunne foretas, kreves i tillegg at det ut fra en totalvurdering av disposisjonens virkinger (herunder dens forretningsmessige egenverdi), skattyters formål med disposisjonen og omstendighetene for øvrig fremstår som stridende mot skattereglenes formål å legge disposisjonen til grunn for beskatning, ...»* (NOU 2016:5, s. 24).

Om grunnvilkåret ble oppfylt skulle det gjennomføres en totalvurdering hvor man veide helheten av transaksjonen opp mot regelens formål. Kort forklart bygget den andre del av normen på illojalitet overfor norske skatteregler. Normen åpnet for en skjønnsmessigvurdering av enkelttilfeller.

Bakgrunn for lovfastsettingen

I april 2019 la regjeringen frem et lovforslag som gjennom flere punkter skulle være med å hindre fokuserte skatteomgåelser (Kolsrud, 2019). I all hovedsak vil selve lovfastsettingen resultere i en form for kodifisering av gjeldende rett og praksis. I proposisjonen som ble fremlagt av Finansdepartementet ble det nevnt tre sentrale skjerpelser (Kolsrud, 2019):

- 1) *«Det legges opp til en objektiv formålsvurdering».*
- 2) *«Skattemessige fordeler i utlandet er ikke å anse som forretningsmessig virkning».*
- 3) *«Det skal ikke tale i skatteyters favør at en omgåelsesmulighet er omtalt i lovforarbeidene, uten at dette er fulgt opp med spesielle omgåelses regler».*

Den første av de tre skjerpelsene vil være svært relevant for oppgavens problemstilling, som vist i følgende kommentar, «*Vurderingen skal løsrives fra det konkrete og i stedet knyttes til hva en tenkt rasjonell aktør typisk ville hatt som formål med en slik transaksjon*» (Gule & Liland, 2020). Dette vil åpne for en mer objektiv vurdering av enkelttilfeller. 01.01.2020 ble det fremlagte lovforslaget ikrafttred.

Lovfastsettingen

Etter fremleggelsen av proposisjonen fra Finansdepartementet sommeren 2019 og lovfastsettingen 01.01.2020 ble den tidligere skatteloven §14-90, flyttet til kapittel 13, *Lov om skatt av formue og inntekt (skatteloven), Interessefellesskap og omgåelse*. Dette resulterte i at tidligere sktl. §14-90 ble erstattet med den nye sktl. §13-3, uten endring i ordlyden.

Lovfastsettingen av den ulovfestede omgåelsesnormen er gjennomført i den nye sktl. §13-2, *omgåelse*. Ordlyden av denne lovfastsettingen vil stå sentralt gjennom hele drøftingen av denne oppgaven. De grunnleggende delene av skattelovens §13-2 lyder som følger:

(1) Ved omgåelse kan skattelegging gjennomføres etter denne paragraf.

(2) En omgåelse foreligger når det er foretatt en disposisjon eller flere sammenhengende disposisjoner som

a) Tilsier at hovedformålet var å oppnå en skattefordel, og

b) Etter en totalvurdering ikke kan legges til grunn for beskatning, jf. tredje ledd.

Definisjon av ny lov

Vilkårene for å utføre skattemessig gjennomskjæring etter den nye hjemmelen bygger på lignende premisser som for den ulovfestede omgåelsesnormen. Utrykkene *skattefordel* og *totalvurdering* er de mest retningsgivende begrepene i den nye hjemmelen og må derfor defineres:

1) Hovedformål å oppnå skattefordel (skattemotivert)

Hovedformål å oppnå skattefordel innebærer at det overveiende formålet med gjennomføring av disposisjon skal være besparelse av skatt. Dette må forstås i sammenheng med situasjonen og disposisjonens art.

2) Totalvurdering (bygger på vilkår 2 i tidligere omgåelsesnorm)

En totalvurdering innebærer å analysere situasjonen og disposisjonen i en helhetlig sammenheng. I forbindelse med problemstillingen er det sentrale spørsmål om eventuell skattebesparelse, som følge av omorganisering, kan forsvares med forretningsmessig egenverdi. Vilkåret er av en skjønnsmessig art og entydig avgjørelse på hvilke disposisjoner som har hovedformål å oppnå skattefordel er vanskelig å konkludere med, men hva som skal vektlegges i en totalvurdering har nå blitt fastsatt i 3.ledd i den nye sktl. §13-2.

2.4 Skatteplanlegging

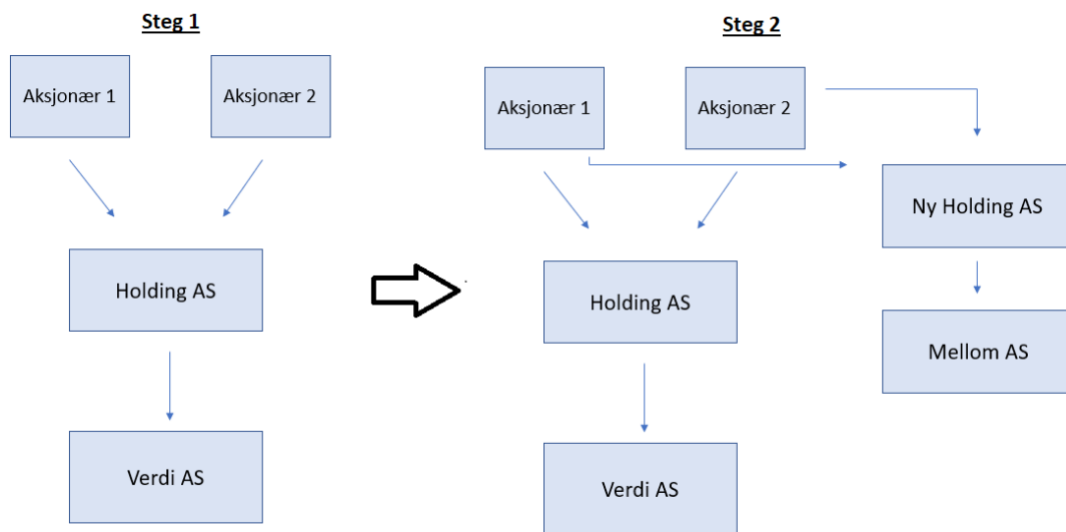
Motivasjonen bak oppgaven bygger i stor grad på medieartikler om velstående individer som reduser sin skattemessige ligningsformue. Spesielt interessant er skattetekniske grep sett i sammenheng med reglene for omgåelse. I den forbindelse er det naturlig å nærmere definere hva skatteplanlegging innebærer.

Skatteplanlegging er definert som «*tilpasning av organisasjoner og transaksjoner med sikte på at skatter og avgifter skal bli minst mulig*» (Aarbakke, 2017). Skattemyndighetene skiller videre mellom skatteplanlegging eller tilpasningsmuligheter, og ulovlig skatteunngåelse. Vi vil i det følgende introdusere skattebesparende transaksjoner, og hva de innebærer.

2.4.1 Eksempel på tidligere tilpasningsmulighet

Før lovfastsettingen av den nye sktl. §4-13 1.ledd var det mulig å gjennomføre omorganiseringer i selskapsstrukturer som var særlig gunstig for besparelse av formueskatt. I dette delkapittelet forklares fremgangsmåten på denne typen omorganisering for å illustrere problematikken som oppstår. Omorganiseringen tok utgangspunkt i den gamle sktl. §4-13 1.ledd som lød som følgende: «*For aksjeselskap eller allmennaksjeselskap som er stiftet året før skattefastingsåret, settes aksjeverdien til 90 prosent av summen av aksjens pålydende beløp og overkurs*».

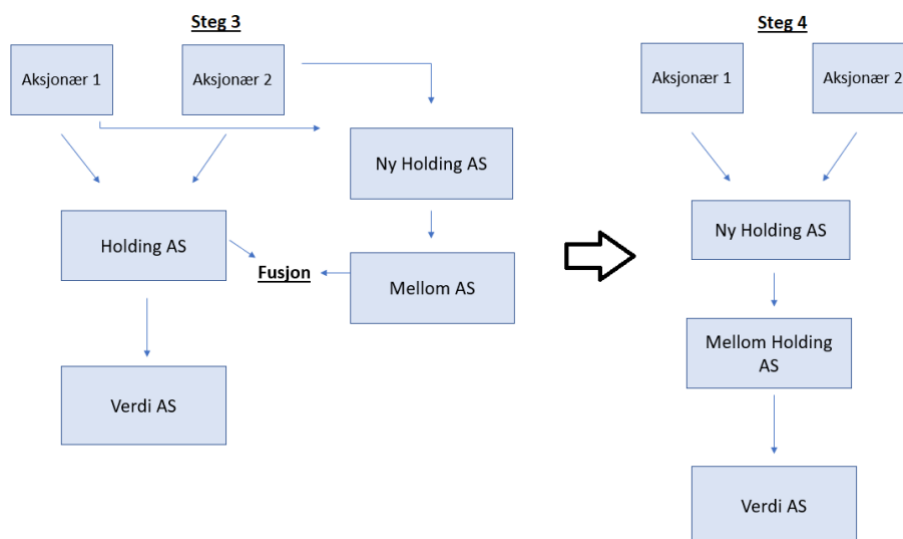
Prosentatsen har variert i størrelse over tidligere perioder, men fra inntekståret 2018 ble satsen satt til 90 prosent. Variasjon i denne satsen vil ikke utgjøre store utslag av selskapets beregnede verdigrunnlag, ettersom de største verdiene ville blitt klassifisert som innskutt og annen egenkapital. Disse kontoklassene er ikke med i verdigrunnlaget etter tidligere lovtekst og verdsettelsesgrunnlaget blir som påpekt i lovteksten, summen av aksjekapitalen og overkursen ved stiftelsen. Et eksempel på denne typen omorganisering kan illustreres med figur 6 og 7:

Figur 6: Hjelpefigur 1 av 3 for skattebesparende omorganisering i aksjeselskapsstruktur.

Steg 1: Illustrasjonen viser et allerede etablert konsern hvor to aksjonærer eier andeler i et holdingselskap. Holdingselskapet eier videre 100 % av aksjene i Verdi AS, hvor tenkte betydelige verdier befinner seg. Verdi AS kan også være ett børsnotert selskap, uten at eksempelet endres.

Steg 2: Som en start på omorganiseringen stiftes det to nye aksjeselskap, Ny Holding AS og Mellom AS som er organisert som et datterselskap. Selskapene stiftes med minimumskrav etter aksjeloven §3-1. Det må spesifiseres at aksjekapitalen i Ny Holding AS er tretti tusen, og verdien av en eventuell overkurs er minimal. Utviklingen som skjer i figur 2 er første steg i gjennomføring av en trekantfusjon.

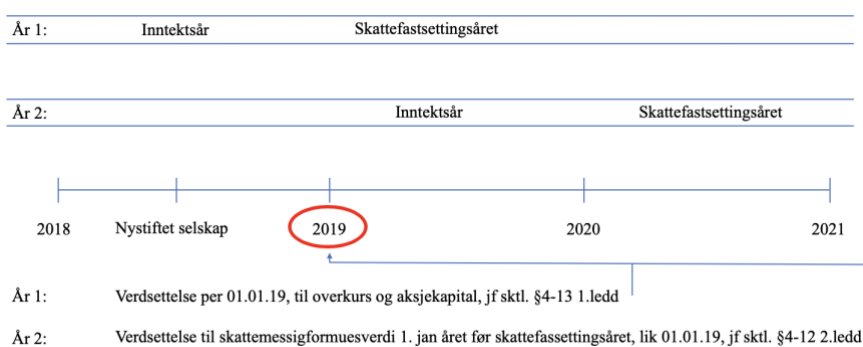

Figur 7: Hjelpefigur 2 av 3 for skattebesparende omorganisering i aksjeselskapsstruktur.

Steg 3: Neste steg i gjennomføringen er en fusjon av Holding AS og Mellom AS, som også er siste del i den tenkte trekantfusjonen. Fusjonen skjer etter de reglene som er gitt i aksjelovens kapittel 13, *fusjon (sammenslåing av aksjeselskaper)*, og skattelovens kapittel 11, *omorganisering, om gjennomføring av skattefri fusjon*.

Steg 4: Etter gjennomføring av fusjonen av Holding AS og Mellom AS får vi ønsket selskapsstruktur. Det er i all hovedsak to oppnådde resultater med denne strukturen:

- 1) Etter gamle sktl. §4-13 1.ledd skal bare aksjekapital og overkurs i Ny Holding AS være verdsettelsesgrunnlag i skattefastsettingsåret.
- 2) Nester år verdsettes aksjene til 90% av aksjeselskapets formuesverdi 1. januar før skattefastsettingsåret. Denne verdsettelsen blir den samme som år 1, illustrert med modellen i figur 8:

Figur 8: Hjelpefigur 3 av 3 for skattebesparende omorganisering i aksjeselskapsstruktur.

Ny Holding AS er nystiftet og verdsettelsen skjer etter gamle sktl. § 4-13 1.ledd, altså summen av aksjekapitalens pålydende og overkurs. Det påfølgende året skal aksjeselskapet vedsettes etter sktl. §4-12 2.ledd. Paragrafen lyder: «*Ikke-børsnotert aksje verdsettes til 90% av aksjenes forholdsmessige andel av aksjeselskapets samlede skattemessige formuesverdi 1. januar året før skattefastsettingsåret ...*». Gitt at selskapet var stiftet i 2018 ville aksjonærene fått summen av overkurs og aksjekapital som grunnlag for skattemessig ligningsverdi i både 2019 og 2020. Verdsettelsesgrunnlaget vil gjelde for inntektsåret og skattefastsettingsåret, slik at effekten vil være toårig.

For enkelhetsskyld er selskapets underliggende verdier tretti tusen i aksjekapital, femti tusen i overkurs og annen egenkapital ti millioner. Aksjonærene vil kun hefte for en samlet formueskatt av et skattegrunnlag på åtti tusen i stedet for ti millioner og åtti tusen som følge av denne typen omorganisering. Majoriteten av verdien vil ligge Verdi AS, som vil komme frem som aksjeposter i balansen til Mellom Holding AS.

For å kontinuerlig få denne gunstige verdsettingen må det skje en omorganisering annen hvert år. Problemet som oppstår er å forsvare disse omorganiseringenes forretningsmessige egenverdi, ettersom den må forsvarliggjøre det skattemessige godet som oppstår. Argumenter for omorganiseringen kan for eksempel være generasjonsskifte, oppdeling av selskap i eiendom og drift eller inndeling i drift og konsern. Det vil uansett være vanskelig å argumentere for gjentatte omorganiseringer om besparelsen i formueskatt er betydelige summer i flere påfølgende perioder.

Eksempelet som ble vist ovenfor illustrer hvordan formueskatten nærmest bortfaller for en gitt periode. Omorganiseringen er gyldig så lenge rasjonale bak den nye selskapsstrukturen kan legitimere skattebesparelsen som skjer. Ved den tidligere sktl. §4-13 fantes det flere måter å omorganisere selskapsstrukturen på, som resulterer i bortfall av formueskatt. Dette er kun ett utvalgt eksempel for å illustrere hvordan det kunne gjøres.

Vårt første forskningsspørsmål tar sikte på å analysere effekten til ikrafttreddelsen av skattelovens nye §4-13. Denne bestemmelsen ble gjeldende fra 01.01.2020, og er derfor helt fersk. Bakgrunnen for analysen av nye sktl. §4-13 må derfor ses i sammenheng med argumentasjonen presentert over. Dette vil i sin helhet bli presentert i delkapittel 5.1.2.

Kapittel 3

Metode og empiri

I dette kapittelet vil vi gi en innføring i hvilke metoder, fremgangsmåter og analyseverktøy vi tok i bruk for innhenting av datagrunnlaget.

3.1 Metode

Oppgavens problemstilling, forskningsspørsmål og innfallsvinkel har vært retningsgivende for valg av metodisk tilnærming. Datainnsamling ble innhentet og gjennomført for best besvarelse av underliggende forskningsspørsmål. Målsetningen er således besvarelse av problemstilling gjennom besvarelse av forskningsspørsmål.

Datagrunnlaget vårt er todelt, i en kvalitativ og en kvantitativ metodedel. Del en er primærdatakilde, som inneholder kvalitative intervjuer med sentrale aktører i Norges skattemiljø og næringsliv. Del to er en sekundærdatakilde med fokus på kvantitativt tallmateriale. Primærdatakilden skal gi grunnlag for å beskrive og besvare forskningsspørsmål via intervjuer, mens sekundærdatakilden skal benyttes til å teste besvarelsene til intervjuobjektene gjennom kvantitativ analyse.

Vår vurdering er at oppgavens problemstilling best blir besvart ved å benytte to forskjellige datakilder. Dette for å teste påstander fra intervjuobjektene med kvantitativ analyse. Dette er også kalt metodetriangulering, og vurderingen vår er toneangivende bak rasjonale om å benytte to meget forskjellige typer datakilder.

Kvantitativ og kvalitativ orientert forskning disponerer hver sine metodetradisjoner og forskjellige metoder bidrar med hvert sitt kunnskapsaspekt. De er ulike tilnærminger som ikke skal konkurrere med hverandre, men snarere utdype hverandre (Fossåskaret, Fuglestad, & Aase, 1997, s. 11). Kapittelet er videre inndelt i kvalitativ og kvantitativmetodedel for innføring i fremgangsmåter og undersøkelsesverktøy for begge datakilder.

3.2 Kvalitativ metode

Kvantitativ forskning skal gi en beskrivelse av virkeligheten via få enheter og tekstlige beskrivelser (Ringdal, 2018, s. 22). Kvalitative metoder bygger på teorier om fortolkning og menneskelig erfaring. Metoden omfatter ulike former for systematisk innsamling, bearbeiding og analyse av materiale fra samtale, observasjon eller skriftlig tekst. Målet er å utforske meningsinnholdet i sosiale fenomener, slik det oppleves for de involverte selv. Metoden er brukt til systematisering og skal samtidig gi innsikt i menneskelig uttrykk, enten språklige ytringer eller handling (De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2010).

3.2.1 Utvelgelse av informanter

For vår oppgave er ikke statistisk generalisering et mål, og vi benytter oss av ikke-sannsynlighetsutvelgelse. Utvalget av informanter bygger på skjønnsmessig utvelgning, og utelukkende på informantenes egenskaper og erfaringer. Dette ofte i kraft av arbeidsstilling og vårt ønske om besvarelse av problemstilling. Informantene våre ble forespurt om å delta via epost og telefon, og intervjuene ble gjennomført i tidsintervallet 90 - 120 min.

3.2.2 Semistrukturert intervju

Forskningsintervjuer er en omfattende prosess, som bygger på fire faser (Jacobsen, 2005). Fasene inkluderer forberedelser, gjennomføring, etterarbeid og analyser. I et kvalitativt intervju ønsker forskeren å få innsikt i personers erfaringer, meninger og følelser (A. K. Larsen, 2017, s. 98). I vår tilnærming til informantene har vi utelukkende benyttet oss av semistrukturert intervju, som er intervju med fleksibel intervjuguide. Dette muliggjør oppfølgingsspørsmål og informantens initiativ til utdypninger (A. K. Larsen, 2017, s. 29). Siktemålet for kvalitative undersøkelser er å få en helhetlig forståelse av spesifikke forhold (A. K. Larsen, 2017, s. 113).

Etter vår problemstilling og forskningsspørsmål mener vi at semistrukturert intervju gir det beste grunnlaget for forståelse og mulighet for initiativ til utdypning fra informantene. Etter endt intervju gjennomførte vi innholdsanalyse av den kvalitative dataen, som er en samfunnsvitenskapelig metode for analyse av tekster (Sæter & Sterri, 2015). For å motvirke eventuelle intervju effekter var det viktig at informanten fortalte mest mulig og ledet intervjuet, samtidig som vi stilte oppfølgingsspørsmål. Se appendiks, delkapittel 7.2, for den semistrukturerte intervjuguiden.

3.3 Kvantitativ metode

Kvantitativ forskning gir en beskrivelse av virkeligheten ut fra tall, tabeller og flere enheter (Ringdal, 2018, s. 22). Ved bruk av metodetriangulering benyttes to eller flere datakilder, og i oppgaven skal den kvantitative metoden underbygge og teste slutninger fra primærdatakilden.

Ved hjelp av en regresjonsanalyse ønsker vi å teste slutninger fra primærdatakildene. Helt konkret er vår hensikt å kartlegge om det tidligere forelå en sammenheng mellom nyetablering av aksjeselskaper i en selskapsstruktur, og differanse mellom reell formue og ligningsformue. Dette vil være et verktøy for å anslå validiteten av kvalitative utsagn fra intervjuobjekter, samt å illustrere tidligere praksis. Regresjonsanalysen vil bli utdypet i delkapittel 3.3.3.

Kvantitativ metode kan ta utgangspunkt i ett av to fundamentale perspektiv, som henholdsvis er predikasjon eller evaluering. Vår modellspesifikasjon vil være evaluering og vi benytter derfor historiske data. Videre vil vi presentere regresjonsanalysens premisser og deretter regresjonslikningen.

3.3.1 Utvalg og variabler

Vår problemstilling fordrer at vi analyserer handlingene til individer som har incentiv og mulighet for å gjennomføre omorganiseringer i selskapsstrukturer, med lavere formueskatt som resultat. Populasjonen er alle som har, eller har muligheten til å lage, en selskapsstruktur tilknyttet sitt eierskap i et aksjeselskap. Det er nært knyttet til det presenterte typetilfellet for eierskap i delkapittel 2.2.3. I datasettet benytter vi anonymiserte data og ønsker ikke å navngi utvalgsindividene. Dette fordi det er resultatene til regresjonsanalysen som er interessante, og ikke identiteten til utvalgsindividene.

Reell formue er vanskelig og tidkrevende å anslå, og ligger utenfor rammene vi har definert for denne oppgaven. Vi fikk tillatelse fra tidsskriftet «Kapital» til å benytte deres anslag på reell formue til Norges 400 rikeste individer. Se appendiks, delkapittel 7.2 for tillatelsen. Informasjon om skattepliktig ligningsformue ble hent fra Skatteetaten.

På denne måten kan vi sammenligne skattepliktig ligningsformue og «Kapitals» anslag på reell formue, kombinert med informasjon om nystiftede selskaper hentet fra Brønnøysundregisteret. Vi benyttet dataanalyseverktøyet i Excel som utgangspunkt for å løse vår regresjonsanalyse. Dataene er blitt anonymisert og indeksert for referanseformål.

3.3.2 Regresjonsanalyse

En regresjonsanalyse består av statistiske analysemetoder for å beskrive sammenhengen mellom en eller flere uavhengige variabler og en avhengig variabel. Det gjøres ved å finne frem til en funksjon, som vil gi en forenklet matematisk beskrivelse av den virkelige sammenhengen. Funksjonen gjør det mulig å fastsette verdien av den avhengige variabelen y , gitt visse verdier for de uavhengige variablene $\{x_1, x_2 \text{ og } x_n\}$, hvor n angir antallet uavhengige variabler. Inneholder modellen flere variabler, kalles den en multippel regresjonsanalyse.

I analysen vår benyttes det lineær regresjon, ettersom det kun foreligger én uavhengig variabel. Hensikten med analysen er å estimere forholdet mellom y og x_1 , hvor variablene er:

y : Prosentvis differanse mellom ligningsformue og «Kapitals» anslag på reell formue.

x_1 : Nyetablering av aksjeselskap i en selskapsstruktur.

Hensikten med regresjonen er forsøke å inferere hvorvidt det foreligger kausalt forhold mellom variablene y og x_1 . Vi ønsker videre å fastslå i hvilken grad dette forholdet er signifikant, og hvilken verdi koeffisient β_1 har, samt hvor god forklaringskraft den uavhengige variabelen har ovenfor variasjonen i y , uttrykket ved R-kvadrat.

I analysen har vi en gitt mengde av datapunkter som av formen $(x_1, y_1), (x_2, y_2) \dots, (x_n, y_n)$ hvor minimum to av disse er forskjellige. Vi ønsker å benytte regresjonsanalyseverktøyet i Excel til å finne funksjonen $y = f(x)$ som minimerer summen av kvadrerte avvik. Dette gjør vi ved å benytte Gauss` minste kvadraters metode:

- Minste kvadraters metode: «Metoden brukes når man skal finne en teoretisk sammenheng ut fra observerte verdier, og går ut på å velge en slik løsning at spriket mellom observasjonene og løsningen er minst mulig» (Bjørnstad, 2017)

En matematisk formulering av denne typen regresjonsmodell kan vises under:

$$f(x) = \sum_{i=0}^n \beta_i x^i = \beta_0 + \beta_1 x_1 + \cdots + \beta_n x^n$$

Hvor:

f(x) = effektvariabel som blir forklart av vår modell.

β_0 = Konstantleddet som også representerer skjæringspunktet på y-aksen. Dette vil være verdien av den uavhengige variabelen dersom $x = 0$, og samtidig skjæringspunktet på y-aksen.

x = Stigningstallet, også omtalt som helningskoeffisienten. Variabelen vil si noe om hvor mye, i gjennomsnitt, verdien til $f(x)$ avtar eller øker med en endring i verdien til x .

Vi ønsker å estimere hvor stor påvirkning nyetablering av aksjeselskap i selskapsstrukturen har på prosentvis differanse mellom reell formue og ligningsformue. Nyetablering av aksjeselskap i selskapsstruktur har enten forekommet eller ikke, og er derfor binær variabel med utfallene 1 eller 0. For å illustrere sammenhengen mellom variablene y og x_1 i en forenklet matematisk formulering er variablene forkortet til:

y = Prosentvis differanse

x_1 = Nyetablering (0,1)

Den forenklete matematiske formuleringen av regresjonsligningen er dermed:

$$\text{Prosentvis differanse} = \beta_0 + \beta_1 \text{Nyetablering}$$

For presentasjon av regresjonsanalysens resultatverdier, og resultatet av denne sett i sammenheng med oppgavens problemstilling henvises det til delkapittel 5.1.1.

3.3.3 Statistisk signifikans

Statistisk signifikans er i statistikken et mål på sannsynlighetsgraden for at datagrunnlaget skyldes tilfeldigheter. Tilfeldigheter foreligger dersom observasjonene i en vitenskapelig studie er fordelt på en måte som ikke kan antas å skyldes variasjoner i forhold til den oppstilte nullhypotesen. I så fall er grunnlaget for å forkaste nullhypotesen da tilfredsstilt (Braut, 2018).

Før regresjonsanalysen utføres, velges et signifikantnivå. Signifikansnivået velges etter hvor stor risiko vi ønsker å ta for å feilaktig forkaste en gyldig nullhypotese (Braut, 2018). Standard forskningsmetode opererer med 1% til 10% signifikantnivå. Vi velger å benytte 5% signifikantnivå i denne oppgaven.

Kapittel 4

Datasekk og analyseformål

I dette kapitlet presenteres datagrunnlaget for analysen. Videre vil kvalitetskravene for bruk av datagrunnlaget i analysen bli evaluert.

4.1 Data

Siden mye av datagrunnlaget til analysen baserer seg på intervjuguide er kommunikasjon og samhandling med intervjuobjektene viktig for å en nyansert, troverdig og objektiv analyse.

Dataen som brukes i regresjonsanalysen er innhentet gjennom Skatteetaten, aksjonærregisteret og estimerte verdier fra tidsskriftet «Kapital». Tallene fra Skatteetaten og aksjonærregisteret er av typen registerdata, noe som innebærer at de er hentet fra offentlige register, og ikke innhentet selv. Verdiene fra tidsskriftet «Kapital» er estimert etter beste evne og vil bli utdypet senere i kapitlet.

4.1.1 Primær- og sekundærdata

I første omgang må det skilles mellom to hovedtyper av datainnsamling, nærmere bestemt primær- og sekundærdata. Primærdata er data som samles inn selv, mens sekundærdata er anvendelse av informasjon som allerede eksisterer (Sundbye, 2017). Primærdata kan defineres som «*data som samles selv inn for å gi svar på en klart avgrenset og aktuell problemstilling*» (Sundbye, 2017). Sekundærdata, også omtalt som skrivebordsdata, er anvendelse av tidligere innhentet primærdata fra en annen undersøkelse.

Videre skiller vi mellom primærdatakilde og sekundærdatakilde. Siden vi benytter metodetriangulering, og har således to typer datagrunnlag er det hensiktsmessig å skille disse. Primærdatakilder er i oppgaven intervjuer, og sekundærdatakilden er resultater fra regresjonsanalysen. Hvor regresjonsanalysen er ment som et verktøy for test av validiteten til primærdatakildene.

Videre ønsker vi å poengtere et moment fra juridisk metode, for å ikke skape unødvendig forvirring i begrepsbruken. I juridiskmetode omtales lover, forarbeider og rettspraksis gjerne som primærkilder og juridisk litteratur som sekundærkilder. Selv om denne

oppgaven i stor grad problematiserer juridisk klarhet, anvender vi ikke juridisk metode. Begrepsbruken er utelukkende primærdata versus sekundærdata og primærdatakilder versus sekundærdatakilder og begrepsbruken er derfor entydig.

4.1.2 Relabilitet

Relabilitet betegner i hvilken grad innhentete data kan etterprøves. Relabilitet brukes som et synonym på konsistens eller stabilitet i gjennomførte målinger (Svartdal, 2018). Vi vil senere i dette kapitlet, beskrive den informasjonen som er innhentet opp mot relabilitetskravet. I appendikset under delkapittel 7.2 ligger koblinger til datakildene, slik at det er mulig å etterprøve datagrunnlaget.

4.1.3 Validitet

Validitet sier noe om informasjonens pålitelighet og trofasthet. Validitet sier «*i hvilken grad man ut fra resultatene av en studie kan trekke gyldige slutninger...*» (Dahlum, 2018). I likhet med relabilitetskravet, vil også validitetskravet måles mot informasjonskildene.

4.2 Kvalitativ tilnærming

Innsamlingen for den kvalitative tilnærmingen, primærdatakilden, bestod av semistrukturert intervjuer med tre interessentgrupper, se appendikset i delkapittel 7.2 for intervjuguiden.

Intervjuene ble transkribert, avhengig av tillatelse til lydopptak, og en meningsfortetning ble foretatt. En meningsfortetning innebærer å ta vekk kunstige pauser, ufullstendige setninger og gjentakelser. Videre gjennomførte vi en innholdsanalyse av intervjuene. Innholdsanalyse er en samfunnsvitenskapelig metode for analyse av tekster (Sæter & Sterri, 2015). Metoden innebærer analyse av kvalitative data og vektlegger samspillet mellom de ulike elementene (Sæter & Sterri, 2015). Utsagn ble komprimert til kortfattede og analyserbare formuleringer via deduktiv koding. Innen deduktiv koding er målet å finne sammenhenger og teste antagelser mot observasjoner. Gjennom innholdsanalysen ble datasettet klargjort for analyseformål.

4.2.1 Intervjuguide

Tilgang på informasjon og argumentasjon er essensielt for å underbygge en problemstilling. Informantene vi har brukt deles i tre interessegrupper. Innen den ene interessegruppen, revisorer, har vi benyttet to ulike kilder. Hver av akkurat disse kildene består av to revisorer fra to ulike revisjonsselskap. Våre fire informanter er som følger:

1. Akademia ved Førsteamuensis, Eivind Furuseth.
2. Statsautoriserte revisorer gruppe 1.
3. Statsautoriserte revisorer gruppe 2.
4. Aksjeeier i et mellomstort foretak basert i Stavanger.

Hver av interessegruppene har ulike oppfatninger av regelverket. Det mest interessante er det opplevde spillerommet innen regelverket, som også har vært den grunnleggende tanken i utarbeidelsen av intervjuguiden.

4.2.2 Validitet, reliabilitet og pålitelighet

Det er vanskelig å forsvare individenes validitet, reliabilitet og pålitelighet. Dette bygger på anonymiseringshensyn, og ikke på grunn av underkvalifiserte intervjuobjekter. For eksempel er revisorer bundet av både revisorloven og god revisjonsskikk, samt en streng intern «*code of*

conduct» angående utlevering av informasjon om revisjonsklienter. Intervjuobjektene ønsket ofte anonymitet ettersom formueskattebesparende disposisjoner kan anses å være i gråsonen for hva som er tillatt praksis. Videre vil vi presentere intervjuobjektene, og drøfte validiteten deres.

Vi har gjennomført semistrukturerte intervjuer med fire revisorer fra to forskjellige revisjonsselskap. Selskapene er forskjellige i både størrelse og kundemasse, derfor har de ulike erfaringer rundt problemstillingen. For å differensiere informantgruppene kaller vi de to ulike gruppene for 1 og 2. Det første revisjonsselskapet er blant *de fire store*, og intervjuobjektene har lang erfaring med formueskattebesparende disposisjoner. Med *de fire store* menes rådgivingselskapene PwC, KPMG, Deloitte og EY. Individene har sentrale roller og er partnere i revisjonsselskapet, vi anser derfor uttalelsene som svært valide og pålitelige. Disse revisorene er kalt gruppe 1.

De to siste statsautoriserte revisorene vi hentet data fra, er partnere i et mindre og lokalt revisjonsselskap. Revisorene har opparbeidet seg erfaring og statsautorisering fra tidligere arbeidsgiver, som også er blant *de fire store*. Også her har revisorene lang erfaring innenfor tjenesteområdet. Disse revisorene er kalt gruppe 2.

Gjennom samtaler med revisorene har vi fått tilgang til relevant informasjon om hvordan små og mellomstore foretak kan gjennomføre disposisjoner av problemstillingens karakter. I sum vil dataen derfor tilfredsstillende de karakteristiske kvalitetskravene for videre analyse og bearbeiding.

Vi benyttet også eneaksjonær av et lokalt mellomstort selskap som informasjonskilde. Etter en bakgrunnssjekk gjennom aksjonærregisteret og Brønnøysundregisteret kan vi fastslå at intervjuobjektet er reell eier av selskapet. Kvalitetskravene til uttalelsene vil dermed være innfridd.

Den siste kvalitative informasjonskilden vi benyttet er Eivind Furuseth, Førsteamanuensis ved Institutt for rettsvitenskap og styring ved Handelshøyskolen BI. Furuseth er utdannet Ph.D Juris ved Universitet i Oslo og har lang arbeidserfaring fra KPMG Law og som foreleser ved Handelshøyskolen BI. Kilden er svært pålitelig og kvalitetskravene for validitet og reliabilitet er oppfylt.

I sum anser vi alle våre intervjuobjekter som pålitelige, og etter drøftelsen kan validiteten fastslås som akseptabel. Det er i hovedsak argumentasjonslogikken til intervjuobjektene som er interessant, og ikke identiteten deres. Hovedformålet med intervjuguiden er nødvendigvis ikke å kunne sitere intervjuobjektene, men å inkludere deres resonnement, hovedmomenter og argumentasjon i analysen. Vi har undersøkt og analysert alle påstander intervjuobjektene har gjort, og derfor anses relabilitetskravet også som oppfylt.

4.3 Kvantitativ tilnærming

I regresjonsanalysen er det brukt ulike datakilder. Vi har sammenlignet informasjon fra aksjonærregisteret, Skatteetaten og estimerte formuesverdier fra tidsskriftet «Kapital».

Vi har organisert dataen som en tidsrekke, som følger elleve eiere og deres holdingsselskaper fra 2013-2018. Dataene som er innhentet er av typen paneldata. Paneldata inneholder observasjoner av samme enhet i to eller flere perioder (Microdata, 2020).

Tidsskriftet «Kapital» anslår formuen til Norges 400 rikeste, og flere av disse har mottatt medieomtale om sine formuerettslige disposisjoner. Derfor kan det også sannsynliggjøres at disse har incentiv og mulighet til å gjennomføre omorganiseringer i deres selskapsstrukturer, med lavere formueskatt som resultat. På bakgrunn av dette er disse individene innenfor vår målgruppe.

Hovedsakelig har vi to forskjellige inputverdier i vår regresjonsanalyse, hvor den ene er et sammensatt resultatet av to verdier. Den første verdien illustrer differansen mellom ligningsformuer og anslag på reell formue. Differansen er prosentvis og derfor indeksert for referanseformål. Den andre inputverdien er et binært datapunkt som tar stilling til om utvalgsindividet har stiftet nytt aksjeselskap i den respektives konsernstruktur. Resultatet av regresjonsanalysen skal vise sammenhengen mellom nystiftete aksjeselskap i selskapsstrukturen og prosentvis differanse mellom ligningsformue og reell formue.

4.3.1 Validitet, pålitelighet og relabilitet til inputverdier

Under vil vi gi en helhetlig vurdering av de forskjellige inputverdiene som benyttes i regresjonsanalysen. Her vil validiteten, relabiliteten og påliteligheten til datasettene kommenteres og prøves opp mot de kvalitetskravene som ønskes oppnådd.

Ligningsformue

«Skatteliste ligger på Skatteetaten.no i et år fra de publiseres i forbindelse med skatteoppgjøret i oktober. Listen oppdateres vanligvis fire ganger i året» (Skatteetaten, 2019). Videre er det bestemt at disse skal offentligjøres for allmenheten. *«Stortinget har besluttet at skatteliste skal være offentlige. Det fordi samfunnet skal ha muligheten til å drive kontroll med fastsettingen i sin alminnelighet, og for enkeltpersoner og grupper av skatteyttere»* (Skatteetaten, 2019).

Det er gjort tiltak som skal sikre at pressen skal kunne offentliggjøre tall på enkeltgrupper i det norske samfunn. «*Pressen får utlevert elektroniske skattelister til journalistiske formål. Men skriver under på en avtale som regulerer bruken. Pressen forplikter seg gjennom avtalen til at hele eller deler av skattelisten ikke skal legges ut på internett eller gis til andre. Pressen kan likevel omtale enkeltpersoner i avisartikler og publisere «topp-liste»» (Skatteetaten, 2019).*

Det er nettopp slik vi har innhentet vår informasjon om ligningsformuer. I analysen er det benyttet data om ligningsformuer innhentet fra publiseringer på «VG». Topplistene til «VG» lagres periodevis, mens det kun er mulig å søke på fjorårets tall igjennom Skatteetaten sine egne sider. Denne informasjonen gjenspeiler faktiske tall som rapporteringspliktige har innsendt til skattemyndighetene. Fravikelse av rapportering for faktiske økonomiske realiteter kan medføre tilleggsskatt, jf. ligningsloven § 10-2. Vi må derfor anse risikoen for feilrapportering som lav. I sum kan det konkluderes at datakilden ansees som pålitelig.

Reell formue

Datainnhenting av reelle formuesverdier er gjort igjennom tidsskriftet «Kapitals» topp 400-liste. «*På listene for 2019 finner vi rekordmange milliardærer, hele 341 personer. Det er 33 flere enn året før, og det kreves 800 millioner kroner for i det hele tatt å kvalifisere til en plass på listen»* (Kapital Indeks, 2019). I datasettet vårt registreres kun personer eller familier som er på listen til «Kapital» fra perioden 2013 til 2018. Samtidig må de utvalgte individene også være en del av «VG» sine publikasjoner for at vi skal kunne beregne prosentmessig differanse mellom de to verdiene. Dette vil begrense utvalgsmengden og utvalgsgruppen vår.

Prinsippet om at pengene skal følge makten står sentralt i «Kapitals» data. Dette vil si at «*verdien tilordnes basert på hvem som sitter på kontrollen og ikke nødvendigvis aksjene i en bedrift»* (Kapital Indeks, 2019). Dette må tas hensyn til videre i databehandlingen, slik at formuene ikke tildeles feilaktig.

Journalist i Kapital, Richard Solem, sier at verdiene utgitt av «Kapital» vil ikke være hundre prosent nøyaktige, men skal være et godt estimat på de underliggende verdiene som faktisk foreligger i den enkeltes formue (Solem, 2020). Vi vil videre forutsette at «Kapitals» estimerer samsvarer med reelle verdier, og de vil derfor tilfredsstillende kvalitetskravene for regresjonsanalysen.

Nystiftet aksjeselskap

Den uavhengige variabelen er *nystiftet aksjeselskap*, i selskapsstrukturer. Informasjon om selskapsstrukturer og nystiftelser er innhentet via aksjonærregisteret til Proff (Ødegård, 2020). «For å sikre at vi har utfyllende og korrekt informasjon, henter Proff data fra en rekke forskjellige kilder» (Proff The Business Finder, 2020). Kildene er blant annet Brønnøysundregistrene (Brønnøysundregistrene, 2020), hvor nettsiden innhenter foretaksinformasjon og opplysninger om juridisk ansvarlige rolleindehavere på alle registrerte selskaper i Norge. Denne informasjon innhentes daglig og er derfor tidsriktig og relevant. Proff innhenter også informasjon fra Skatteetaten (Proff The Business Finder, 2020).

Med *selskapsstrukturen* mener vi det eller de viktigste private investeringselskapene direkte eiet av utvalgsindividet. Datakilden er essensiell for analysen og informasjonen anses som valid og pålitelig.

4.3.2 Rensing av datasett og utvalg

Før datasettet benyttes i regresjonsanalysen foretas det noen justeringer av datagrunnlaget. Utvalgsindividene er avgrenset til fellesindivider på «Kapital» og «VG» sine publikasjoner. Utvelgelsen av fellesindivider er gjort etter mottatt medieomtale. Vi har elleve utvalgsindivider hvor det gjennomføres innhenting av paneldata.

Ikke-børsnoterte selskaper verdsettes etter skatteloven §4-12 2.ledd, som sier verdsettelsestidspunkt 1. januar året før skattefastsettingsåret. Anslag på reell formue må derfor sammenlignes med skattepliktig ligningsformue fra året etter. Samtlige av utvalgsindividene eier aksjer via private investeringselskap, og derfor må variabelen bli lagget. For eksempel må reell formue fra 2018 sammenlignes med skattepliktig ligningsformue i 2019.

Det har vært problemer med informasjonsinnhenting i form av manglende tall i enkelte perioder. Dermed vil datasettet karakteriseres som ubalansert. I utgangspunktet ønsket vi registreringsvariabel på ti år, men dette ble nedjustert på grunn av manglende informasjon. Det ble gjennomført en rensing av datasettet, og paneldataen ble begrenset til en periode på fem år.

Hensyntatt «Kapitals» prinsipp om at pengene skal følge makten, gjør denne delen av datasettet noe misvisende i enkelttilfeller. Ved å også tilordne ligningsformuen til prinsippet om å la pengene følge makten etter «Kapitals» kriterier, vil dette problemet løses.

4.3.3 Presentasjon av datasett

Under dette delkapittelet vil vi presentere et utdrag av datasettene som brukes i regresjonsanalysen. Fullstendig utgave av den kvantitative informasjonen blir presentert i appendiks, delkapittel 7.2. I figur 9 følger tabell med eksempelvis utdrag av inputverdier i regresjonsanalysen:

Observasjon nr.	Prosentvis differanse mellom lignings- og reell formue	Nystiftet selskap
1	94 %	1
2	2 %	0
3	34 %	0
4	94 %	1
5	96 %	0
6	87 %	0
7	84 %	0
8	88 %	0
9	88 %	0
10	100 %	1

Figur 9: Eksempelvis utdrag av inputverdier til regresjonsanalysen.

Observasjon nr.: Vi har benyttet registreringsvariabler fra 2013-2018, men siden variabelen er lagget én periode, har vi totalt fire skattefastsettingstidspunkt per utvalgsindivid. Totalt i denne regresjonsanalysen ble det benyttet 48 slike observasjoner.

Prosentvis differanse mellom lignings- og reell formue: De prosentmessige verdiene skal vise forholdet mellom ligningsformuen og den reelle formuen i tilhørende periode. Utdypende forklaring på denne verdien kan illustreres med et matematisk eksempel i figur 10:

Observasjon nr. 1

Formues-verdier	2014
Ligningsformue	414 011 885
Reell formue	6 800 000 000

Figur 10: Eksempel på observasjon nr. 1.

$$\text{Beregning: } \frac{(6\,800\,000\,000 - 414\,011\,885)}{6\,800\,000\,000} \approx 0,94$$

Nystiftet selskap: Variabelen *nystiftet aksjeselskap* i konsernselskapsstrukturen vil enten være 1 eller 0. Ved stiftelse av aksjeselskap brukes verdien 1, og uten nystiftede aksjeselskap benyttes verdien 0.

Hypotese

H_0 , nullhypotesen vår er at ikke foreligger signifikant og kausal sammenheng mellom y og x_1 .

H_1 , alternativhypotesen vår er at det foreligger signifikant og kausal sammenheng mellom y og x_1 .

Hvor variablene er:

y : Prosentvis differanse mellom ligningsformue og «Kapital» anslag på reell formue.

x_1 : Nyetablering av aksjeselskap i en selskapsstruktur.

Hypotetisk sett anslår vi at det skal foreligge en klar sammenheng mellom variablene. Likevel er vi innforstått med at andre faktorer også vil ha påvirkningskraft på regresjonen, som er kalt skjevhet ved utelatte variabler. Ingen modeller har perfekt forklaringskraft, men vi ønsker et kausalt og signifikant forhold.

4.4 Etiske problemstillinger

Vi har den ytterste respekt for forskingsfeltet og de etiske problemstillingene tilknyttet vårt arbeidet med denne oppgaven. Vi har derfor forpliktet oss selv til de høyeste etiske retningslinjer. Vi har benyttet «Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora» (NESH) sitt dokument, «Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi», som ledestjerne. De grunnleggende forskningsetiske retningslinjer er (De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2016):

Respekt. «Personer som deltar i forskning, som informanter eller på annen måte, skal behandles med respekt».

Gode Konsekvenser. «Som forsker skal man etterstrebe at ens aktivitet har gode konsekvenser, og at mulige uheldige konsekvenser er akseptable».

Rettferdighet. «Et hvert forskningsprosjekt skal være rettferdig utformet og utført».

Integritet. «Forskeren plikter å følge anerkjente normer og opptre ansvarlig, åpent og ærlig ovenfor kolleger og offentligheten».

Kapittel 5

Analyse

Formålet med dette kapitlet er å besvare problemstillingen:

Hvordan har formueskatt påvirket omorganiseringer i selskapsstrukturer?

Vi gjort fire interessante funn under utarbeidelsen av denne oppgaven. Vi ønsker først å presentere disse enkeltvis. Deretter vil vi bruke funnene og annen innsamlet data til å besvare hvert enkelt forskningsspørsmål. Analysen er dermed først inndelt i presentasjon av funn, og deretter besvarelse av forskningsspørsmål. Besvarelsen av de tre forskningsspørsmålene skal sammen hjelpe oss å utarbeide en fullstendig og troverdig besvarelse av problemstillingen.

5.1 Presentasjon av funn

Vi vil følgende presentere hvert av funnene og kommentere resultatene av disse.

5.1.1 Funn 1: Nystiftelse av aksjeselskap i selskapsstruktur har tidligere ført til lavere formueskatt

Formålet med dette delkapitlet er å presentere og kommentere resultatene fra vår regresjonsanalyse. I delkapittel 4.3.3 *Presentasjon av datasett* ble et utdrag av datasettet til regresjonsanalysen presentert. Datasettet er fullstendig presentert i appendikset, delkapittel 7.2.

Datagrunnlaget for regresjonsanalysen tar utgangspunkt i verdier fra 2013-2018. Dette er før ikrafttredelsen av skattelovens nye §4-13. Hvilket betyr at dataen i regresjonsanalysen er fra perioden hvor tilpasningsmuligheten presentert i delkapittel 2.4.1, kunne benyttes. Vår hensikt var å kartlegge om det tidligere forelå en sammenheng mellom nyetablering av aksjeselskaper i en selskapsstruktur, og differanse mellom reell formue og ligningsformue.

Ønsket oppnåelse med regresjonsanalysen var å beholde H_1 , og forkaste H_0 . Utgangspunktet til H_1 , alternativhypotesen, bygger på antagelsen om at det forelå en sammenheng mellom nystiftelse av aksjeselskap i selskapsstrukturer, og en reduksjon i de

representative eiernes skattemessige ligningsformue. I delkapittel 4.3.3 ble følgende alternativhypotese presentert:

H_1 er at det i utgangspunkt foreligger signifikant og kausal sammenheng mellom:

y : Prosentvis differanse mellom ligningsformue og «Kapital» anslag på reell formue.

x_1 : Nyetablering av aksjeselskap i en selskapsstruktur.

Hypotetisk sett anslår vi at det skal foreligge en klar sammenheng mellom variablene. Likevel er vi innforstått med at andre faktorer også vil ha påvirkningskraft på regresjonen, som er kalt skjevhet ved utelatte variabler. Ingen modeller har perfekt forklaringskraft, men vi ønsker et kausalt og signifikant forhold.

Presentasjon av regresjonsanalysens resultatverdier

Sammendrag (resultatverdier)	
<i>Regresjonsstatistikk</i>	
Multippel R	0,49150167
R-kvadrat	0,2415739
Justert R-kvadrat	0,22508637
Standardfeil	0,29093456
Observasjoner	48

Variansanalyse					
	<i>fg</i>	<i>SK</i>	<i>GK</i>	<i>F</i>	<i>Signifikans-F</i>
Regresjon	1	1,2401813	1,2401813	14,6519208	0,00038883
Residualer	46	3,8935741	0,08464292		
Totalt	47	5,1337554			

	Koeffisienter	Standardfeil	t-Stat	P-verdi	Nederste 95%	Øverste 95%
Skjæringspunkt	0,45375523	0,04489218	10,1076684	2,8921E-13	0,36339197	0,5441185
Nytt selskap	0,48602984	0,12697425	3,82778276	0,00038883	0,23044394	0,74161575

Statistiske verdier	Forklaring	Resultat
Multipel R	<p>Dette beskriver korrelasjonskoeffisienten. Den skal være med på å forklare hvor sterk den lineære relasjonen er. For eksempel betyr en verdi på 1 et perfekt positivt forhold og verdien 0 betyr at dataene ikke har noe forhold (Harper, 2014).</p>	Verdien innhentet fra regresjonsanalysen: 0,4915.
R-kvadrat	<p>Dette er bestemmelseskoeffisienten. Den skal forklare hvor mange punkt som faller på regresjonslinjen. For eksempel betyr 0,8 at 80% av variasjonen i y blir forklart av variasjonen i x_i. Med andre ord, 80% av verdiene passer til modellen (Harper, 2014).</p>	Verdien innhentet fra regresjonsanalysen: 0,2415.
Standardfeil	<p>Standardfeilen i regresjonen er presisjonen som regresjonskoeffisientene n måler: Hvis koeffisienten er stor sammenlignet med standardfeilen, er sannsynligvis koeffisienten forskjellig fra 0 (Harper, 2014).</p>	Verdien innhentet fra regresjonsanalysen: 0,2909.
P-verdi	<p>Verdien sier noe om signifikansnivået til regresjonsanalysen. Dersom P-verdien er lavere enn forkastningspunktet, skal H_0 ofte forkastes. Normalt forkastningspunkt er 10%, 5% eller 1% (Harper, 2014). Vi har tidligere i oppgaven fastslått et forkastningspunkt på 0,05 eller 5%.</p>	Verdien innhentet fra regresjonsanalysen: 0,0003, eller 0,03%.

Kommentarer og tolkning

For å kunne benytte regresjonsanalysen som et underbyggende verktøy må inferens og kausalitet drøftes. Statistisk inferens omhandler prosessen å trekke konklusjoner om en populasjon, utfra et utdrag av populasjonen. Kausalitet brukes om årsakssammenheng. Det vil være et stort antall utelatte variabler som påvirker regresjonen, kalt skjevhet ved utelatte variabler. Populasjonen som er uthentet skal likevel ikke representere statistisk generalisering. Vi forutsetter å kunne tolke resultatene kausalt, også kun med en uavhengig variabel. Forklaringsvariabelen er signifikant på et 0,03%-nivå, som er under vårt forkastningspunkt på 5%. Alternativhypotesen H_1 vil derfor bestå og nullhypotesen H_0 forkastes. Resultatene fra regresjonsanalysen vil kunne brukes videre analysen.

H_1 tar hensyn til at regresjonsanalysen ikke gir perfekt sammenheng mellom inputverdiene. Det vil være andre faktorer som også har effekt på volatiliteten i de utvalgte ligningsformuene. Årsaken til dette er utenfor oppgavens definerte omfang, og vil ikke bli utdypet videre.

Variabelen x_1 er signifikant og multippel R, R-kvadrat og standardfeilen er av et betydelig nivå, men vi hadde ønsket enda større forklaringskraft i resultatverdiene.

Datasettet var begrenset og preget av manglede informasjon i enkelte perioder. Antall utvalgsindivider ble også begrenset til 11, og regresjonsanalysen består av 48 ulike observasjoner. Det er viktig å stille seg kritisk til denne populasjonsutvelgelsen, og det kan sannsynliggjøres en økt statistisk sammenheng dersom datasettet inneholdt informasjon fra hele Norges befolkning. Datasettet var også periodisk begrenset fra 2013 til 2018. Hadde datasettet vært utvidet med informasjon fra flere perioder, ville dette mest sannsynlig også ført til endret statistisk sammenheng.

I delkapittel 2.4.1 ble effekten av denne typen omorganisering presentert. Det vises at reduksjonen i formueskatt ville hatt en toårig effekt, noe som ikke blir hensyntatt i regresjonsanalysen. Ved å benytte x_1 lik 1 i påfølgende periode etter nystiftelse av aksjeselskap vil denne effekten blitt innarbeidet. Dette ville nok resultert i en vesentlig endring av resultatverdiene, hvordan dette hadde påvirket forklaringskraften til regresjonsanalysen er uvisst.

Forutsatt at resultatene kan tolkes kausalt, kan det fastslås at det foreligger en klar sammenheng mellom y - og x -variablene. Nullhypotesen forkastes og alternativhypotesen beholdes.

Siden vi beholder alternativhypotesen H_1 kan funn 1 benyttes i besvarelsen av forskningsspørsmålene. Oppsummert viser funn 1 at det tidligere var en sammenheng mellom reduksjon i formueskatt etter nystiftelse av aksjeselskap i selskapsstrukturen. Med bakgrunn i enkelte svakheter i modellen ønsker vi å poengtere at resultatene vil utelukkende brukes som underbyggende argumentasjon i hele analysen.

5.1.2 Funn 2: Ikrafttredelse av skatteloven §4-13 fungerer med sin hensikt

Høringsnotatet til Finansdepartementet med forslag om endringer i skatteloven §4-13 ble fremlagt i april 2019, med følgende hensikt: *«Den viktigste endringen er å oppheve skatteloven §4-13 første ledd, slik at også nystiftede ikke-børsnoterte selskaper skal verdsettes etter skatteloven §4-12 annet ledd, det vil si basert på de underliggende verdiene i selskapet»* (Finansdepartementet, 2019b, s. 3).

Den gamle skatteloven §4-13 1. ledd lød: *«for selskap stiftet året før skattefastsettingsåret, settes aksjeverdien til 90% av aksjenes pålydende beløp og overkurs»*. Forslaget til Finansdepartementet betyr i praksis at verdsettelse ikke skal skje på bakgrunn av aksjekapital og overkurs lengre. Ny verdsettelse er RF-1028, som er den beregnede verdien til aksjeselskapet ved innlevering av skattemeldingen.

Som eksemplet i delkapittel 2.4.1 viser, kan aksjekapital og overkurs representere en liten del av reell formue i selskapet. Det foreligger bred enighet at gamle sktl. §4-13 åpnet opp for en åpenbar tilpasningsmulighet. Våre informanter er helt tydelige på dette, og det kan underbygges av høringsnotatet til Finansdepartementet: *«Bakgrunnen for forslaget er at gjeldende regelverk åpner for uønskede tilpasninger»* (Finansdepartementet, 2019b, s. 3).

Lovendringen kan anses som en naturlig utvikling i gjeldende regelverk. Det foreligger ikke rettspraksis for den nye sktl. §4-13. Det finnes imidlertid en dom, fra lagmannsretten, for den gamle sktl. §4-13, men avgjørelsen treffer ikke vår situasjon (Borgarting lagmannsrett, 2019). At en åpenbar tilpasningsmulighet ble utnyttet var både skattemyndigheter og lovgiver sannsynligvis klar over:

Norske og internasjonale erfaringer tilsier at skatteplanleggingsmuligheter som finnes, i stor grad vil bli utnyttet – «det rennende vanns prinsipp» – (NOU 2016:5, s. 10).

Nystiftede ikke-børsnoterte aksjeselskap vil med den nye sktl. §4-13 verdsettes basert på de underliggende verdiene, og ikke summen av aksjekapital og overkurs. Dermed fungerer ikrafttredelsen av sktl. §4-13 med hensikten presentert i høringsnotatet. *«Den foreslåtte endringen vil gi en mer ensartet og rettferdig verdsettelse av ikke-børsnoterte aksjer»* (Finansdepartementet, 2019b, s. 3). For nærmere analyse, også sett i sammenheng med andre funn, henvises det til forskningsspørsmål 1, delkapittel 5.2.1.

5.1.3 Funn 3: Mulighet for å endre verdsettelsestidspunkt

Skatteloven §4-1 1.ledd sier at skattepliktig formue skal fastsettes 1. januar i skattefastsettingsåret. Skatteloven §4-1 er forøvrig også titulert *hovedregel om formue*. Likevel gis det i hovedsak ett års utsettelse på verdsetting av aksjer etter sktl. §4-12 2.ledd, som lyder: «Ikke-børsnotert aksje verdsettes til 75 prosent av aksjens forholdsmessige andel av aksjeselskapets eller allmennaksjeselskapets samlede skattemessige formuesverdi 1. januar året før skattefastsettingsåret fordelt etter pålydende». Dermed blir verdsettelsen for ikke-børsnoterte aksjer i inntektsåret 2020 som presentert i figur 11:

Figur 11: Hjelpesfigur 1 av 2 for analyse av verdsettelsestidspunkt.

Dette trenger ikke nødvendigvis å være tilfellet, som vi nå ønsker å eksemplifisere. Hvis vi forestiller oss et scenario for investeringsvirksomhet A, som er et heleid selskap av én investor. Per 01.01.2019 var forvaltningskapitalen 1 000 millioner NOK, og per 31.12.2019 er forvaltningskapital 500 millioner NOK. Anta det inntreffer en halvering av forvaltningskapital grunnet en negativ utvikling i globale aksjemarkeder. For inntektsåret 2020 vil aksjeeieren i utgangspunktet formuesbeskattes for verdien av selskapet per 01.01.2019, som figur 11 viser. Dette på grunn av det særskilte verdsettelsestidspunktet for aksjer etter skatteloven §4-12, selv om hovedregelen i skatteloven §4-1 sier at formuesfastsettelse skal skje 1. januar i skattefastsettingsåret. Etter *hovedregelen* ville altså verdsettelsestidspunktet vært 01.01.2020 i dette tenkte eksempelet.

For å endre verdsettelsestidspunkt til skattefastsettingsåret kan eieren alternativt enten stifte nytt selskap eller gjøre en annen kvalifiserende kapitaltransaksjon. Dette følger av skatteloven §4-13 2.ledd, som lyder: «For aksjer i ikke-børsnoterte selskap eid av formuesskattepliktig skatteyder, skal verdsettelsestidspunktet være den 1. januar i skattefastsettingsåret dersom selskapet i løpet av inntektsåret:

- a. Er stiftet,
- b. Har vært det overtakende selskap i en forenklet fusjon etter aksjeloven §13-24, eller
- c. Har vært det overtakende selskap i en omvendt mor-datterfusjon etter aksjeloven eller allmennaksjeloven §§13-2 flg.»

Dermed ville verdsettelsestidspunktet bli trukket mot skattefastsettingsåret, og skattegrunnlaget for formue vil være 500 millioner NOK isteden for 1 000 millioner NOK, som figur 12 viser:

Figur 12: Hjelpfigur 2 av 2 for analyse av verdsettelsestidspunkt.

Hvis vi legger til grunn at tapet på 500 millioner NOK i utgangspunktet var skattepliktig formue, har aksjeeiere nå spart 3 187 500¹ NOK i formueskatt ved å utføre denne relativt ukompliserte disposisjonen.

Tidligere praksis kan også eksemplifiseres med sitat hentet fra Frederik Zimmer «*Da aksjekursene stupte i 2008, var det angivelig flere som foretok en kapitalforhøyelse med sikte på å endre verdsettelsestidspunktet fra 1. jan 2008 til 1. jan 2009*» (Zimmer, 2012, s. 30).

Gitt at aksjeeiere oppfyller vilkårene i sktl. §4-13 2.ledd, foreligger det tilsynelatende en valgfrihet for verdsettelsestidspunkt. Symmetri i beskatningen er en sentral bærebjelke i det norske skattesystemet, jf. delkapittel 2.1.4. Det er ikke symmetri at verdsettelsestidspunkt har ett års utsettelse i *gode* tider, men kan i *dårlige* tider trekkes mot skattefastsettingsåret. Spørsmålet om slike disposisjoner alternativt kan skattlegges som omgåelse etter sktl. §13-2, vil videre bli diskutert under forskningsspørsmål 2, delkapittel 5.2.2.

¹ 500 000 000 * 0,75 * 0,0085 = 3 187 500. Hvor 0,0085 er maksimal skattesats og 0,75 er verdsettelsesrabatt etter sktl. §4-12 2.ledd.

5.1.4 Funn 4: Lovfastsettingen av omgåelsesnormen fører til objektivitet i omgåelsestvister

Formålet med lovfastsetting av den ulovfestede omgåelsesnormen var å trekke grensen mellom akseptabel skatteplanlegging og illojal skatteunngåelse, samt gi økt forutsigbarhet for skatteyder og bedre kontroll over rettsutviklingen. Samtidig taler lovfastsetting for at en ulovfestet norm kan *stivne* og ikke fange opp nye skatteplanleggingsopplegg (Finansdepartementet, 2017, s. 5).

Lovfastsettingen kan føre til noen konkrete endringer i praksis. For denne oppgaven er aksjeeieres atferdsmønster og omorganiseringer i selskapsstrukturer i tilknytning til formueskatt, herunder også hva som defineres som omgåelse, sentralt for besvarelsen.

Det kan antas at lovfastsettingen vil føre til en mer objektiv vurdering av omgåelsestvister. Dette vil bidra til at fremtidige tvister i mindre grad vil være påvirket av skjønn, oppfatning eller personlig interesser for beslutningstakerne. Den tidligere normen var av subjektiv art, noe som innebar at interne dokumenter, møtereferat, strategiplaner etc. var viktige bevismaterialer. Den objektive vurderingen skal baseres på de konkrete faktorene og forhold i enkelte saker, som kan sannsynliggjøres på transaksjonstidspunktet.

Lovfastsettingen bærer også preg av ryddighet og systematikk, ettersom det vil foreligge konkrete vilkår som må innfris for skattelegging av omgåelse. Lovfastsettingen vil derfor føre til en mer pedagogisk utforming. De skjulte momentene i omgåelsesnormen er nøstet ut til en punktliste med konkrete vilkår. «*Prosessen er ikke lenger slik at uuttalte momenter, etablert i praksis, skal veies i en totalvurdering av om skattefordelen strider mot skattereglenes formål*» (Anderson, 2019, kap. 1).

Lovfastsettingen innebærer ikke en generell endring av terskelen for å anvende omgåelsesnormen. «*Det fremgår av forarbeidene at tidligere terskel skal videreføres og at det skattemessige motivet må fremstå som klart større enn det forretningsmessige*» (Gule & Liland, 2020). Det er imidlertid ment at de «*rettstekniske endringene vil medføre at skatteetaten oftere enn før kan anføre omgåelse*» (Anderson, 2019, kap. 1)

Sentralt for besvarelse av forskningsspørsmål 2, er hvilken effekt lovfastsettingen av den ulovfestede omgåelsesnormen har på atferdsmønsteret til aksjeeiere, i forbindelse med formueskattebesparende selskapstransaksjoner. De statsautoriserte revisorene argumenterer for at fastsatte lover gir mindre rom for tolkning, og uttaler:

«Rådgivere, advokater, etc. får nå mindre spillerom og deres mulighet til skjønnsmessige vurdering blir innsnevret. På den annen side vil Skatteetaten sine saksbehandlere ha større skjønnsmakt ettersom regelen er lovfastsatt.»

Statsautorisert revisor / Partner - gruppe 1.

Begge revisorgruppene er enige i at lovfastsettingen vil føre til økt grad av objektivitet i omgåelsestvister. Dette kan forklares med at en norm, sett i forhold til en konkret hjemmel, åpner for mer skjønnsmessig tolkning ettersom det ikke er en lovtekst å forholde seg til. Etter lovfastsettingen vil derfor den skjønnsmessige vurderingen til rådgivere, advokater, etc. bli innsnevret, siden alle parter forholder seg til en hjemmel og ikke en ulovfestet norm. Revisorene underbygget dette med at de antageligvis i større grad kunne foreta skjønnsmessige vurderinger før lovfastsettingen, i forhold til fremtidige omgåelsestvister etter lovfastsettingen.

«Lovfastsettingen vil gjøre at normens innhold i større grad vil bli klarere. Dette vil videre trolig bidra til økt forutsigbarhet mellom de forskjellige aktørene»

Statsautorisert revisor / Partner - gruppe 2.

Det forelå bred enighet mellom våre informanter om at lovfastsettingen også ville føre til en form for kodifisering av normen. Fremtidig praksis vil dermed antageligvis bære preg av en mer konsekvent struktur enn tidligere. De ga også uttrykk for at fastsettelsen ville føre til større forutsigbarhet mellom skatteyttere og samtidig vil retningslinjene for når myndighetene kan gripe inn bli klarere.

Oppsummert later revisorene likevel å mene at reguleringen av skattebesparende transaksjoner alltid har eksistert, og selve lovfastsettingen ikke vil føre til vesentlige praksisendringer. Det mest fremtredende er likevel den økte graden av objektivitet.

«Den har jo vært der hele tiden, den eneste forskjellen er at den nå er lovregulert»

Statsautorisert revisor / Partner - gruppe 1.

Revisorene forklarte at fremtidig betydning av lovfastsettingen likevel er vanskelig å spå. Uttalelsene under intervjuene er preget av antakelser ettersom det enda ikke foreligger ny

rettspraksis i forhold til omgåelsesloven. Noen av intervjuobjektene er imidlertid kritiske til ordlyden og utformingen av loven. Hvilken effekt lovfastsettingen har på endringer i atferdsmønster til aksjeeiere, i forbindelse med formueskattebesparende selskapstransaksjoner, vil bli analysert under forskningsspørsmål 2, delkapittel 5.2.2.

5.2 Besvarelse av forskningsspørsmål

I dette delkapittelet vil vi analysere de fire hovedfunnene og annen data for å gi svar på hvert enkelt forskningsspørsmål. Til slutt vurderer vi de tre forskningsspørsmålene samlet for å besvarelse på problemstillingen.

5.2.1 Forskningsspørsmål 1:

I hvor stor grad har ikrafttredelse av skattelovens §4-13 begrenset muligheten for å redusere ligningsformue ved å omorganisere selskapsstrukturer?

Flere medieomtaler de senere år har omhandlet velstående individer som har fått redusert sin ligningsformue betraktelig, gjerne via metoder presentert tidligere, for eksempel i delkapittel 2.4.1. Fellesnevneren er at det blir etablert nye aksjeselskap i selskapsstrukturen året før medieomtalen.

Den nye skatteloven §4-13 trådte i kraft desember 2019, med virkning fra inntektsåret 2020 og erstattet den gamle verdsettelsesnorm i skatteloven §4-13 1. ledd. Informanter er enige om at å fjerne den tidligere skatteloven §4-13 1.ledd, fjernes samtidig tilpasningsmuligheten vedrørende verdsettelsesnorm. Det betyr at den lukrative metoden ved å bruke aksjekapital og overkurs som verdsettelsesgrunnlag ikke lengre er mulig. Hensikten presentert i høringsnotatet til Finansdepartementet var som nevnt: «*Den viktigste endringen er å oppheve skatteloven §4-13 første ledd, slikt at også nystiftede ikke-børsnoterte selskaper skal verdsettes etter skatteloven §4-12 annet ledd, det vil si basert på de underliggende verdiene i selskapet*» (Finansdepartementet, 2019b, s. 3). Dette høringsnotatet, saksnr. 19/1657, fikk fire høringsvar:

Den norske Revisorforening «*Revisorforeningen er enig i forslaget som vi gi en mer ensartet verdsettelse av aksjer i ikke-børsnoterte selskaper*» (Hanstad & Hagen, 2019).

Norsk Øko-forum «*På bakgrunn av dette støtter Norsk Øko-Forum (NØF) forslagene til endringer i skatteloven §4-13*» (Kristiansen, 2019).

Regnskap Norge «*Vi har ikke innsigelser til at dagens verdsettelsesregler i §4-13 første ledd endres for de ovenfor skisserte tilfellene*». (C. L. Larsen & Strøm-Andresen, 2019).

Skattedirektoratet «Skattedirektoratet er positiv til de foreslåtte endringene som etter direktoratets syn vil gi en mer ensartet og riktig verdsettelse av ikke-børsnoterte aksjer» (Tveter & Nytrøen, 2019).

Videre hadde tre høringsinstanser ingen merknader til høringsforslaget:

Justis- og beredskapsdepartementet (uten merknad).

Næringslivets Hovedorganisasjon (uten merknad).

Økonomiforbundet (uten merknad).

Høringssvarene viser at hensikten til høringsnotatet sannsynligvis blir oppfylt (Finansdepartementet, 2019a).

Når den tidligere metoden ved å benytte aksjekapital og overkurs som verdsettelsesgrunnlag forsvinner, argumenterer våre informanter for at ligningsformuer sannsynligvis vil bli større. Fra våre informanter ble følgende argument presentert:

«Fra og med inntaksåret 2020 vil ligningsformuer, i snitt, trolig være betraktelig større enn de tidligere har vært».

Statsautorisert revisor / Partner - gruppe 2.

Dette sitatet kan også delvis underbygges med vår kvantitative sekundærdatakilde. Resultatet til regresjonsmodellen viser at variabelen x_1 , *nytt selskap*, forklarer 48% av differansen mellom skattepliktig ligningsformue og «Kapital» sitt anslag på reell formue. For individer som har gjennomført selskapstransaksjoner er det i gjennomsnitt 93% differanse mellom skattepliktig ligningsformue og «Kapital» sitt anslag på reell formue. Dette fordi skjæringspunktet $\beta_0 \approx 0,45$ og koeffisienten $\beta_1 \approx 0,48$, som i sum er 0,93 eller 93%. Dette betyr at skattepliktige formuer i gjennomsnitt skal være 48% større fra og med inntektsåret 2020, alt annet likt. Dette på grunn av at tilpasningsmuligheten med nystiftet aksjeselskap etter den gamle sktl. §4-13 er stoppet, som vist i funn 2 delkapittel 5.1.2. Det må poengteres at dette er forutsatt at resultatene ved denne beregningen kan tolkes kausalt, med statistisk inferens og at hensikten til høringsnotatet er oppfylt med lovfastsettingen. Det finnes mange utelatte variabler og det er noe problematikk knyttet til dette.

Høringsnotatet til Finansdepartementet sier videre: «Det anslås at opphevelse av adgangen til å verdsette aksjer basert på aksjekapital og overkurs, samt endringer i

verdsettelsestidspunkt ved forenklede fusjoner, kan øke provenyet med anslagsvis 300-400 millioner kroner årlig» (Finansdepartementet, 2019b, s. 15). Et beløp på 300-400 millioner NOK ekstra i formueskatteproveny betyr at skattbar ligningsformue for Norges innbyggere øker innenfor intervallet: [35 294 118 647², 47 058 823 529³] NOK.

Nettoprovenyet for formueskatt var ca. 15 milliarder NOK i 2018. Dette betyr en total skattepliktig ligningsformue på 1 764 705 882 542 NOK⁴ for Norges befolkning. Økningen i skattepliktig formue i Norge skal ifølge høringsnotatet til Finansdepartementet være 2,00%⁵ til 2,67%⁶. Noe som er langt mindre enn 48%, som vår regresjonsmodell anslår at variabelen x_1 , *nytt selskap*, betyr.

Det kan finnes flere forklaringer på dette. For eksempel at forutsetningen om kausalitet ikke holder, at det ikke er statistisk inferens i populasjonen, eller at anslaget til høringsnotatet er for lite. Sannsynlig holder ikke forutsetningen om statistisk inferens i utvalgpopulasjonen. Utvalgpopulasjonen vår er blant Norges 400 rikeste, og det må tenkes at disse gjennomførte formueskattebesparende disposisjoner i større grad enn Norges totale befolkning ellers. Dette er bare noen få eksempler på grunner til avviket. Vi anerkjenner regresjonsanalysens mangler, og tolker alle resultater aktsomt.

Vi tror ikke ikrafttredelse av nye sktl. §4-13 innebærer stopp av skatteplanlegging for formueskatt, men at fremtidige muligheter blir begrenset. Etter grundig vurdering av høringsvarene og argumentasjonen fra informantene kan det etter vår vurdering fastlås at hensikten med høringsnotatet blir oppfylt. Ikrafttredelsen av den nye skatteloven §4-13 fungerer med hensikten presentert i «Høringsnotat – endringer i skatteloven §4-13» fra 29.04.2019 (Finansdepartementet, 2019b). «Den foreslåtte endringen vil gi en mer ensartet og rettferdig verdsettelse av ikke-børsnoterte aksjer» (Finansdepartementet, 2019b, s. 3).

For videre og fullstendig besvarelse av dette forskningsspørsmålet må også det tredje funnet tas hensyn til. Funnet som ble presentert tidligere, bygger på den tilsynelatende valgfriheten ved verdsettelsestidspunkt. Både verdsettelsesnorm og verdsettelsestidspunkt er relevant for

² $(300\,000\,000 / 0,0085^*) = 35\,294\,118\,647$ kroner. Hvor $*0,085$ er maksimal skattesats 0,85%.

³ $(400\,000\,000 / 0,0085^*) = 47\,058\,823\,529$ kroner. Hvor $*0,085$ er maksimal skattesats 0,85%.

⁴ $(15\,000\,000\,000 / 0,0085^*) = 1\,764\,705\,882\,354$ kroner). Hvor $*0,085$ er maksimal skattesats 0,85%.

⁵ $(35\,294\,118\,647 / 1\,764\,705\,882\,542) = 2\%$.

⁶ $(47\,058\,823\,529 / 1\,764\,705\,882\,542) = 2,67\%$.

aksjeeiere og skattemyndigheter, men det er bare verdsettelsesnorm som blir grundig analysert i høringsnotatet. Verdsettelsestidspunkt blir nevnt, men uten grundigere analyse av situasjonen. Notatet gir heller ingen konkrete forslag for lovendringer vedrørende verdsettelsestidspunkt.

Først ønsker vi å presentere hvorfor det gis forskyvning i verdsettelse av ikke-børsnoterte aksjer, for så å kommentere hvorfor det er særlig relevant for besvarelsen. Det finnes praktiske årsaker til at det gis forskyvning i verdsettelse av ikke-børsnoterte aksjer etter sktl. §4-12 2.ledd. Grunnen er i hovedsak at skattemeldingen for aksjeselskaper ikke er klar 1. januar i skattefastsettingsåret. Skattemeldingen for inntektsåret er derimot ferdig og levert senest 30. juni, og kan brukes som utgangspunkt. Som diskutert under funn 3 kan verdsettelsestidspunkt ha stor innvirkning på skattepliktig ligningsformue og dermed betalbar formueskatt.

Hovedregelen i skatteloven kapittel 4 sier at skattepliktig formue fastsettes per 1. januar i skattefastsettingsåret. Skatteloven §4-13 2.ledd gir likevel unntaket for ikke-børsnoterte aksjer. Etter denne bestemmelsen gis det videre flere særtilfeller hvor formuesverdien skal fastsettes 1. januar i skattefastsettingsåret, i motsetning til 1. januar i inntektsåret. Som nevnt under funn 3, skal aksjeselskap verdsettes per 1. januar i skattefastsettingsåret om selskapet er stiftet, det har vært en forenklet fusjon etter aksjeloven §13-24, eller det har vært en omvendt mor-datterfusjon etter allmennaksjeloven §13-2. Det er regelen om formuesfastsettelse av aksjeselskaper som er unntaket i skatteloven kapittel 4, og våre informanter argumenterer:

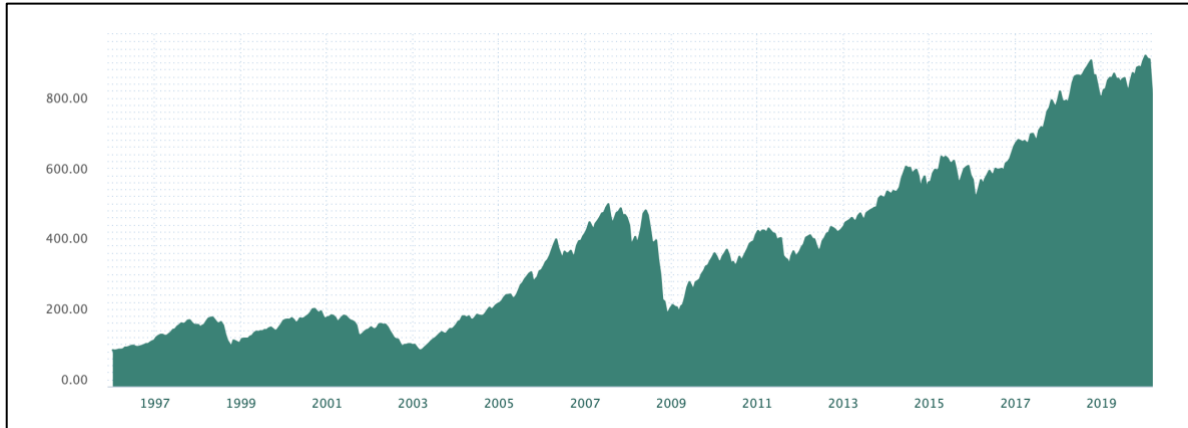
«Ved å trekke verdsettelsestidspunkt til skattefastsettingsåret, oppfylles egentlig bare hovedregelen i §4-1, og det er vanskelig å se at dette er omgåelse»

Statsautorisert revisor / Partner - gruppe 2.

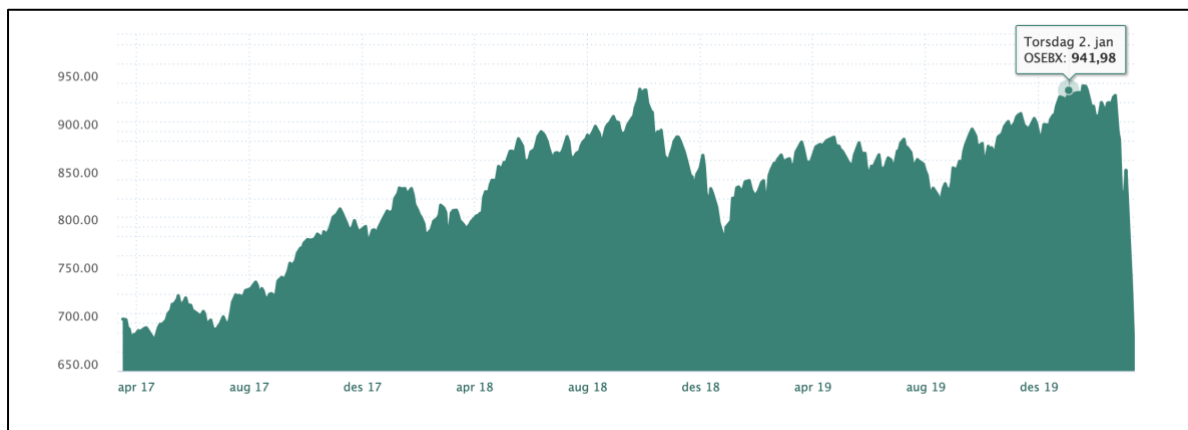
Det blir av våre intervjuobjekter poengtert at aksjeeiere kan bruke sktl. §4-13 2.ledd til å endre verdsettelsestidspunkt til skattefastsettingsåret. Siden dette verdsettelsestidspunktet også følger av hovedregelen, kan våre informanter ikke tenke seg at det foreligger mulighet for skattelegging av en eventuell omgåelse. Vi stiller oss undrende til denne tilsynelatende ubesvarte situasjonen.

Etter Koronapandemi og oljepriskollaps våren 2020, med påfølgende børsfall blir verdsettelsestidspunkt særdeles relevant. I 2019 fikk hovedindeksen på Oslo Børs (OSEBX) en avkastning på ca. 16%. Hittil i år (per 16.03.2020) har hovedindeksen falt 31,6%.

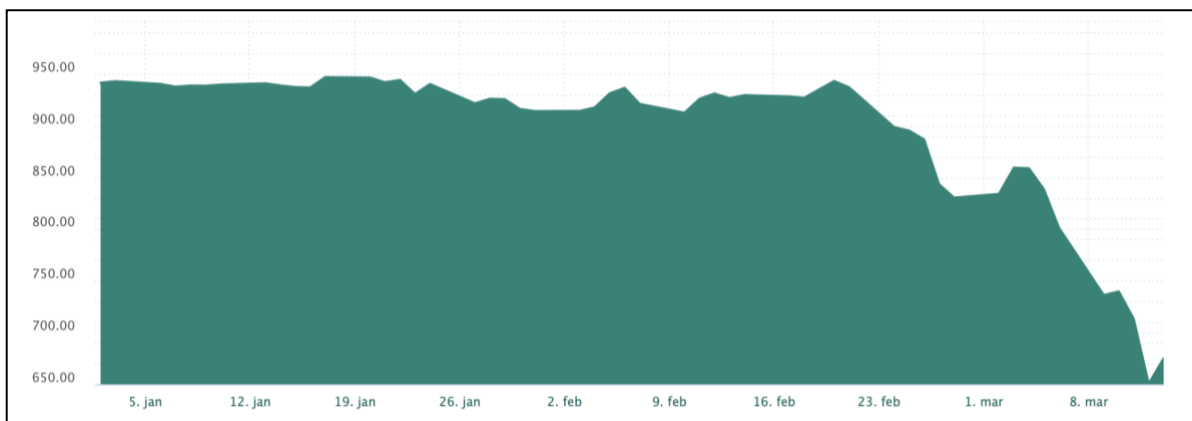
Milliardverdier er forduftet på Oslo Børs, og globalt er enorme børsverdier borte. Ved årsavslutning i 2019 stod hovedindeksen i nær toppnotering, 941,98 per 02.01.2020. Illustrert i figur 13, 14 og 15 på lang og kort sikt:

Figur 13: Oslo Børs (OSEBX) 20+ år.

Figur 14: Oslo Børs (OSEBX) 3 år.

Figur 15: Oslo Børs (OSEBX) hittil i år per 16.03.2020.

Grunnlaget for formuesbeskatning vil i 2020 ta utgangspunkt i nær rekordnivåer selv om børsen har hatt veldig negativ utvikling så langt i år, som eksemplet med Oslo Børs illustrerte. Dette skaper en uheldig konsekvens av regelen om forskyvning av verdsettelse av aksjeselskap.

Skatteadvokat Bettina Banoun i Wiersholm argumenter i Dagens Næringsliv for at selskaper ikke kan bli formuesbeskattet for ikke-eksisterende papirverdier. «*Når skattemeldingen nå til våren skal leveres for 2019, kan ikke regjeringen kreve inn formuesskatt for ikke-eksisterende papirverdier. Når formuen faktisk har forduftet, selskaper går med tap, utbyttekapasitet forsvinner og arbeidsplasser står i fare, kan ikke staten opprettholde en høy beskatning av en fiktiv formue*». (Jensen, 2020).

Per 16.03.2020 sendte Finanstilsynet brev til styrene i banker og holdingforetak i bankdominerte finanskonsern. Brevet påpeker at markedsforholdene er endret på kort tid, og Finanstilsynet ber om ny vurdering for disponering av overskudd. Dette innebærer i stor grad å tilbakeholde kapital, isteden for å betale utbytte (Baltzersen, 2020a, s. 1). «*I denne situasjonen er det viktig at bankene er i stand til å bære betydelige utlånstap som kan oppstå i tiden framover, og samtidig har god evne til å yte ny kreditt til kredittverdige kunder...*» (Baltzersen, 2020a, s. 1).

Det oppstår to mulige problemer knyttet til betalbar formueskatt i 2020. Det første problemet er at skattelegging skjer på bakgrunn av verdier rundt årsskifte, som var nær toppnotering. Det andre problemet er en mulig restriksjon på utbytte, som i utgangspunktet skjer på bakgrunn av inntjening og resultat det foregående år.

Vår informant som i denne oppgaven representerer aksjeeiere, eier en portefølje av Nordiske børsnoterte aksjer via aksjeselskap. Under intervju med aksjeeier, blir begge situasjoner problematisert:

«Formuesbeskatningen fra toppåret 2019, vil i 2020 skape problemer i seg selv, dette er papirverdier som øker og synker i verdi. Når Finanstilsynet også ber banker holde igjen utbytte vil likviditeten bli svært stram til å betale formueskatten»

Aksjeeier.

Per 24.03.2020 sendte Finanstilsynet nytt brev til Finansdepartementet og Norges Bank, med forslag til restriksjon på utdeling av utbytte for finansforetak og finanskonsern (Baltzersen, 2020b). Hvorvidt dette vedtas er på dagens tidspunkt (25.03.2020) ukjent. Det finnes 18 noterte selskaper innen finanssektoren på Oslo Børs. På bakgrunn av problematikken og det moralske aspektet velger flere og flere børsnoterte selskaper i alle sektorer å holde tilbake utbytte. Vi

nevner Gjensidige ASA, Salmar ASA, Kongsberg Gruppen ASA, Stolt-Nielsen ASA, DNO ASA, Selvaag Bolig ASA, Sparebank 1 Østlandet, etc. (Nilsen, 2020).

Det å øke soliditeten til selskaper i usikre tider er bedriftsøkonomisk gode vurderinger. Videre kan det likevel argumenteres for at aksjeeiere aldri har hatt så stort behov for utbytte, til å betale formueskatten. Utbytteskatt til personlig aksjonær gir også stort skatteproveny, og revisorene argumenter for at utbytte skaper forbruk og konsum.

Børsfallet fungerer som et *lærebokeeksempel* på at verdsettelsestidspunkt også er svært viktig, og kanskje like relevant som verdsettelsesnormen. Siden verdsettelsesnormen er så grundig behandlet, synes vi at den siste tids børtsfall skaper presedens til den samme analysen for verdsettelsestidspunkt.

Hvor blir fokuset fremover?

Et naturlig moment videre er hvor fokuset for formueskattebesparende disposisjoner vil være i fremtiden. Ikrafttreddelsen av den nye skatteloven §4-13 oppleves som en effektiv blokade av tilpasningsmuligheten som før forelå. Det kan sannsynliggjøres at andre muligheter nå blir undersøkt:

«Det kan tenkes at store revisjonsselskaper og advokatkontorer prøver å finne systematiske tilpasninger for omgåelse med tilsvarende resultat som ved den gamle §4-13 1.ledd».

Statsautorisert revisor / Partner - gruppe 2.

Hensyntatt sitatet over, kan det sannsynliggjøres at visse aksjeeiere regner på forholdet mellom risiko og gevinst ved nye typer formueskattebesparende selskapstransaksjoner. Både vi og våre informanter er enige i at den populasjonen som tidligere utnyttet sktl. §4-13, nå leter etter nye tilpasningsmuligheter:

«Aksjeeiere kommer i større grad til å fokusere på eiendeler og gjeld sideveis i konsern, isteden for opp og ned, med hensikt på å minimere formueskatten».

Statsautorisert revisor / Partner - gruppe 1.

Ved utnyttelse av gamle sktl. §4-13 var fokuset på eiendeler og gjeld sideveis i store konsern ikke særlig viktig i et formueskatteøyemed. Ved tilpasning etter gamle sktl. §4-13 fikk

aksjeeiere bare aksjekapital og overkurs i formueskattegrunnlaget. Dette uavhengig av om forholdet mellom egenkapital og gjeld i konsernselskapene var skattemessig optimalt. Når dette ikke lengre er tilfellet skiftes fokuset til andre muligheter, også omtalt som *det rennende vanns prinsipp*. Dagens situasjon er mer komplisert, og det krever mer arbeid for å komme i den mest gunstige posisjonen for formueskatt. Etter analyse rundt problemstillingen er vårt beste estimat at nøkkelen ligger i å optimalisere forholdet mellom overskudd og underskudd, samt eiendeler og gjeld i et konserns porteføljeselskaper. Det er imidlertid umulig å spå fremtiden, men vi tror dette momentet er et godt forslag til videre forskning, spesielt hvis skattemyndigheter overprøver en prinsipp sak i rettssystemet.

Delkonklusjon

Ikrafttredelse av skattelovens nye §4-13 har delvis stoppet reduksjon i ligningsformue, på bakgrunn av omorganisering i selskapsstrukturer. Tilpasningsmetoden med bruk av aksjekapital og overkurs som verdsettelsesgrunnlag er effektivt stoppet. Dette treffer verdsettelsesnormen, som kan anses som ferdigbehandlet. Verdsettelsestidspunkt er i liten grad behandlet eller spesifisert. Revisorene forklarer at det er relativt enkelt å oppfylle vilkårene i sktl. §4-13 2.ledd, og derfor foreligger det en tilsynelatende valgfrihet for verdsettelsestidspunkt av aksjeselskap. Denne tilsynelatende valgfriheten, vedrørende verdsettelsestidspunkt, svekker symmetriprinsippet. Hvis børsfallet våren 2020 vedvarer ut året, tror vi det vil være forholdsvis flere kvalifiserende transaksjoner for å trekke verdsettelsestidspunkt mot skattefatsettingsåret. Hvorvidt endring av verdsettelsestidspunkt vil være gjenstand for skattemessig gjennomskjæring vil bli drøftet i neste delkapittel.

5.2.2 Forskningsspørsmål 2:

I hvor stor grad har ikrafttredelse av skatteloven §13-2 og §13-3 endret atferdsmønsteret til aksjeeiere?

Dette delkapittelet skal svare på spørsmålet om lovfastsettingen av omgåelsesnormen påvirker atferdsmønsteret til aksjeeiere i forbindelse med formueskattebesparende selskapstransaksjoner. Gjennom datainnhenting fremskaffet vi både kvalitativ og kvantitativ data, men for besvarelse av dette forskningsspørsmålet vil vi i hovedsak bruke den kvalitative informasjonen fra våre intervjuobjekter. Dette ettersom lovfastsettingen er ny og fremstillingen av relevante kvantitative data vil være vanskelig.

Vi har presentert fremgangsmåte for hvordan disposisjoner for formueskattebesparelse kan gjennomføres. Disse disposisjonene, særlig konsekvensene og virkningene, har blant annet ført til følgende overskrifter i media:

«Har formuen til Ole Ertvaag forsvunnet?» Stavanger Aftenblad (Gundersen, 2018).

«Gustav M. Witzøe har krympet formuen med ti mrd» Dagens Næringsliv (Gaare, 2018).

For oppnåelse av slike resultater er det gjort formueskattebesparende selskapstransaksjoner, gjerne ved opprettelse nye aksjeselskap i konsernstrukturen. Verdsettelsen av underliggende verdier i de respektives aksjeselskaper blir da redusert vesentlig. Slike omorganiseringer kan prinsipielt sett være konstruert for skattebesparelse, eller så er skattebesparelsen en heldig og utilsiktet konsekvens av disposisjonen. I praksis har det blitt gjennomført store og inngripende disposisjoner for å komme i en gunstig formueskattmessig posisjon, som avisoverskriftene ovenfor referer til. Spørsmålet om skattebesparelsen her er en tiltenkt eller heldig og utilsiktet konsekvens er vanskelig å fastslå.

Grunnlaget for å besvare dette forskningsspørsmål er todelt og består av en sammenligning mellom:

- 1) Hvor utbredt formueskattebesparende disposisjoner var før sktl. §13-2 og §13-3 trådte i kraft og,
- 2) utviklingen i handlingsmønsteret til aksjeeiere etter lovfastsettingen.

Handlingsmønster før den nye sktl. §13-2 og §13-3

Regresjonsanalysen fastslo at skattebesparende disposisjoner har vært benyttet blant et utvalg av Norges mest velstående individer. Om hovedformålet deres har vært skattebesparelse er uvisst og eventuell argumentasjon bygger på spekulasjoner. Gjennom intervjuer med våre informanter innhentet vi deres synspunkter og tanker rundt tidligere formueskattebesparende disposisjoner:

«Ingen gjør omfattende formueskattebesparende disposisjoner over mange år, det nekter jeg å tro. Men at transaksjoner deles opp i unødvendig mange trinn for å oppnå en formuesfordel - det tror jeg».

Statsautorisert revisor / Partner - gruppe 1.

«Vi vet det har blitt gjennomført omorganiseringsdisposisjoner over lengre perioder enn nødvendig. Disposisjoner som kunne vært gjennomført på 1 år, har blitt gjennomført over en 2-3års periode.»

Statsautorisert revisor / Partner - gruppe 2.

Førsteamanuensis Eivind Furuseth viste også til avisoverskrifter som indikasjon på at slike disposisjoner har forekommet i enkelte perioder. I hvilken grad dette er utbredt var han usikker på. Personlig hadde ikke Furuseth vært involvert i praksis rundt dette, men ga uttrykk for at slike disposisjoner er kjent praksis. Oppsummert er synet blant våre intervjuobjekter entydig. Disposisjoner hvor formueskattebesparelse enten var hovedhensikt eller en heldig og utilsiktet konsekvens, har forekommet. I hvilken grad det har vært utbredt er vanskeligere å konkludere med.

Det har vært lite rettspraksis på omgåelsesnormen og ikke betydelige rettsavgjørelser etter ConocoPhillips-dommen (Høyesterett, 2014). Hvorfor det ikke har blitt gjennomført inngrepene rettsavgjørelser på skattebesparende selskapstransaksjoner stiller vi oss undrende til. Under samtaler med informantene diskuterte vi fenomenet:

«Det har vært svært lite avgjørelser på den ulovfestede omgåelsesnormen. Vi har hørt at Skatteetaten ønsker å få gjennomført en del rettsaker for å få fastsatt hvor grensen går i praksis».

Statsautorisert revisor / Partner - gruppe 1.

«Det kan tenkes at skattemyndighetene har vært forsiktige med å gå inn i nye skatteomgåelsessaker ettersom de tapte Tangen 7 (red: ConocoPhillips-dommen)».

Statsautorisert revisor / Partner - gruppe 2.

Ettersom det foreligger lite relevant rettspraksis etter Tangen 7, og hensyntatt sitatene til revisorene, er både vi og revisorgruppene enige i at skattemyndighetene later til å ha vært forsiktige med utøvelsen av den ulovfestede omgåelse normen. Det kan tenkes at de har ventet på en lovfastsetting av normen for å få oppnå et mer objektivt saksgrunnlag.

Handlingsmønster etter nye den sktl. §13-2 og §13-3

Den nye skatteloven §13-2 trådte i kraft november 2019, med virkning fra inntektsåret 2020. Formålet var en lovfastsetting av den ulovfestede omgåelsesnormen. Skatteloven §13-3 ble i dagens tilstand også gjeldende fra november 2019, med virkning fra inntektsåret 2020, men eksisterte som sktl. §14-90 før dette. Lovfastsettingen av denne paragrafen er kun en omorganisering og ordlyden er derfor identisk.

Oppsummert vil lovfastsettingen antakeligvis føre til mer objektiv og strukturert praksis i skatteomgåelsestvister. Med en hjemmel vil det antakeligvis være større forutsigbarhet for partene. Det er imidlertid ingen nye rettsavgjørelser og det er derfor vanskelig å helt konkret fastslå hva lovfastsetting vil føre til i praksis.

I datagrunnlaget for de kvantitative inputverdiene var det i enkelte perioder store svingninger i individenes skattemessige ligningsformue. Som drøftet under forskningsspørsmål 1, delkapittel 5.2.1, vil ikrafttredelse av nye sktl. §4-13 sannsynligvis føre til mer stabilt og reelt ligningsgrunnlag for eierandel i aksjeselskap:

«Med lovfastsetting av den ulovfestede omgåelsesnormen og bortgang av de gamle verdsettelsesreglene for nystiftede aksjeselskap, vil vi antageligvis se mindre svingninger i ligningsformuer.»

Statsautorisert revisor / Partner - gruppe 1.

Revisorene mener at lovfastsettingen av omgåelsesnormen vil styrke effekten til nye sktl. §4-13. Lovfastsettingen vil dermed ha en påvirkning på omgåelsessaker rettet mot reduksjon i

formueskatt. Dette synspunktet kan også underbygges med uttalelser fra Eivind Furuseth. Furuseth forklarer at det trolig vil være en økning i omgåelsesaker rettet mot formueskattebesparende disposisjoner. Videre argumenterer han at det blir enklere for skattemyndighetene å forholde seg til omgåelsesreglene, ettersom det eksisterer en konkret hjemmel.

Det er ingen rettspraksis som treffer oppgavens problemstilling etter lovfastsettingen, men informantene uttrykker uansett sine synspunkter for hva som kan føre til skattemessig gjennomskjæring:

«I Tangen 7 dommen ble det utfisjonert en eiendom. Er dette greit med operatørselskap, for så å selge virksomheten skattefritt? Hvor grensen går er fremdeles vanskelig å si».

Statsautorisert revisor / Partner - gruppe 1.

Det kan tenkes at omorganisering med uendret eierskap taler for gjennomskjæring, mens transaksjoner som å splitte operatørselskap og konsern, generasjonsskifte, splitte eiendom og andre investeringer, klargjøre for salg, splitte kortsiktige og langsiktige investeringer i forskjellige aksjeselskaper, taler imot gjennomskjæring. Hvor grensen går, og om forretningsmessige årsaker som å splitte aksjeselskapet i ulike ansvarsområder er gjenstand for gjennomskjæring, er uvisst.

Videre vil vi problematisere begrepet «forretningsmessig årsak». Det er umulig å fastslå en klar grense for gjennomskjæring. Det må sees i sammenheng med hovedregelen for gjennomskjæring, og mye av problematikken omhandler hvorvidt det foreligger en gyldig forretningsmessig begrunnelse for disposisjonen. Begrepet er vagt, og en gjennomtenkt forretningsmessig begrunnelse vil nødvendigvis ikke være vanskelig å arrangere. Furuseth uttrykker seg også om dette. Han forklarer at det antakeligvis ikke vil være vanskelig å argumentere for forretningsmessig begrunnelse for flere formueskattebesparende disposisjoner. Skattemyndighetene vil derfor ofte akseptere utføringen av disposisjonen. Informantene uttrykker seg også om denne problematikken:

«Jo mer erfaring rådgiveren har på området, desto lettere er det for han å komme med gode forretningsmessige begrunnelser. Erfarne rådgivere med lang kunnskap på området vil nok ha mindre problemer med å komme opp med gode forretningsmessige årsaker».

Statsautorisert revisor / Partner - gruppe 1.

Dagsaktuelt

Tilbake til situasjonen om Koronapandemi, oljeprisfall og børsnedgang. I funn 3, delkapittel 5.1.3, presenteres en selskapstransaksjon for å endre verdsettelsestidspunkt. Gitt scenarioet for investeringsvirksomhet A, også presentert under funn 3, delkapittel 5.1.3. Selskapets finansielle investeringer faller i verdi som følge av en børsnedgang. Aksjonærene kan da velge å gjøre en kapitalendring som fører til at verdsettelsestidspunktet blir fremskjøvet fra 1. januar året før skattefastsettingsåret, til 1. januar i skattefastsettingsåret. Formuesverdien av aksjene blir mer lik den reelle verdien siden det har vært børsfall, men disposisjonen åpner for omgåelsesspørsmålet. Som utgangspunkt gis aksjeselskap ett års utsettelse av verdsettingen, som følger av sktl. §4-12 2.ledd. Dette er gunstig i *gode* tider, i et formueskatteøyemed.

Ved børsnedgang kan aksjeeiere, etter funn 3, endre verdsettelsestidspunkt. Intuitivt utfordrer dette prinsippet om symmetri. Siden børsfallet er reelt, og hovedregelen i sktl. §4-1 sier verdsettelse pr 1. januar i skattefastsettingsåret er problemstillingen komplisert.

I finanskrisen i 2007 og 2008 var det krisesituasjoner og fallende børskurser. Hensyntatt den generelle verdsettelses utsettelsen for ikke-børsnoterte selskaper etter sktl §4-12 2.ledd, vil det i tider med fallende børskurser være gunstig å trekke verdsettelsestidspunkt mot skattefastsettingsåret. Dersom det er gjennomført kvalifiserende disposisjon legges verdien 1. januar i skattefastsettingsåret til grunn ved skattefastsettelse, jf. sktl. §4-13 1.ledd.

På grunn av det nåværende børsfallet vil ligningsgrunnlaget for ikke-børsnoterte aksjeselskap, som eier portefølje av børsnoterte aksjer, i 2020 ta utgangspunkt høyere nivåer enn hva som faktisk er reelt. Aksjonærer kan derfor være tilbøyelige for å endre verdsettelsestidspunktet. Det kan være vanskelig å argumentere for en troverdig forretningsmessig årsak, utover faktum at disposisjonen vil være formueskattebesparende. Spørsmålet om denne typen disposisjon vil være en form for omgåelse vil derfor være svært relevant, og våre informanter argumenterer med:

«I 2008 var det den ulovfestede gjennomskjæringsnormen som var aktuell. For å trekke verdsettelsestidspunktet til skattefastsettingsåret, må det være en forretningsmessig begrunnelse i form av kapitalforhøyelse eller kapitalnedsettelse.»

Statsautorisert revisor / Partner - gruppe 2.

«Hvis ikke børsfallet tar seg opp igjen til høsten, er jeg redd for at vi får mange kapitalforhøyelser eller kapitalendringer for akkurat dette formålet»

Statsautorisert revisor / Partner - gruppe 1.

I likhet med revisorene argumenterer Furuseth at det uansett må være en forretningsmessig årsak for disposisjonen. Samtidig viser han til problemstillingen rundt formuesbeskatning på ikke eksisterende aksjeverdier, på bakgrunn av børsfallet. I en artikkel i Dagen Næringsliv, som referert til tidligere, uttaler også Skatteadvokat Bettina Banoun seg om dette: *«Når skattemeldingen nå til våren skal levers for 2019, kan ikke regjeringen kreve inn formueskatt for ikke-eksisterende papirverdier. Når formuen faktisk har forduftet, selskaper går med tap, utbyttekapasiteten forsvinner og arbeidsplasser står i fare, kan ikke staten opprettholde en høy beskatning av fiktiv formue».* (Jensen, 2020)

Finansavisen publiserte 21.04.2020 også en artikkel angående dette. Artikkelen forklarer at Norges næringslivstopper kan redusere formueskatten med flere milliarder ved å utføre av et mindre skattegrep før nyttår. Ved å skyte inn en *hundrelapp* i ny kapital kan aksjeeiere unngå millioner i formueskatt (Grini, 2020).

For skattelegging av omgåelse må to vilkår være oppfylt. Etter skatteloven §13-2 2.ledd foreligger det *«en omgåelse når det er fortatt en disposisjon (...) som*

- a) Tilsier at hovedformålet var å oppnå en skattefordel, og*
- b) Etter en totalvurdering ikke kan legges til grunn for beskatningen».*

Innledningsvis må det poengteres at det ikke entydig kan konkluderes med at endring i verdsettelsestidspunkt ansees som omgåelse. Vurderingen må sees i sammenheng med konkrete tilfeller og saker, ettersom de vil variere i størrelse, omfang, art og gjennomføring. Uansett vil det fra et utenforstående perspektiv, uten et innblikk i de utførte disposisjonene, være vanskelig for allmenheten å se noe annet motiv enn skattebesparelse. Dette kan for eksempel begrunnes

med nevnt artikkel i Finansavisen hvor meget velstående individer, tilsynelatende tilfeldig, sparer millioner i formueskatt.

Vi kan for analyseformål likevel foreta en *totalvurdering* av den tenkte disposisjonen. Hva som konkret inngår i en totalvurdering utdypes i sktl. § 13-2 3.ledd. Her vil det også, som i hovedformålet, være vanskelig å vurdere endring i verdsettelsestidspunkt opp mot vilkåret, uten å ha konkrete saker. I en totalvurdering skal blant annet disposisjonens og skattefordelens størrelse, graden av skatteformål, og om det foreligger uhensiktsmessig vei til oppnåelse av ønsket omorganisering drøftes. Hvis vi tar utgangspunkt i disposisjonen som endrer verdsettelsestidspunkt, forklart i delkapittel 5.1.3, og ikke legger til grunn andre momenter er det vanskelig å argumentere for noen form for forretningsmessig årsak.

Hensyntatt vilkåret om skattefordelens størrelse og graden av skatteformål, kan det tenkes at dette vil variere med tanke på individenes formue og eventuell besparelse. For eksempel vil meget velstående individer kunne spare et større kronebeløp enn eiere av små og mellomstore bedrifter, ved å endre verdsettelsestidspunkt.

Teoretisk sett vil det likevel være vanskelig å avvise at omgåelse foreligger ved endring i verdsettelsestidspunkt. Uten å analysere et spesifikt tilfelle, vil vi som utgangspunkt anta at disposisjonen i teorien er gjenstand for omgåelse. Samtidig reises spørsmålet om rettferdig formuesbeskatning av ikke-eksisterende midler. Både Furuseth, og Skatteadvokat Bettina Banoun i artikkelen til Dagen Næringsliv, argumenterer for at omgåelse er lite sannsynlig. Dette fordi at verdiene faktisk ikke er eksisterende, og hovedregelen i sktl. §4-1 blir oppfylt. Revisorene problematiserer beskatning av ikke-eksisterende formue med et eksempel:

«Kjos som tidligere sjef og Norwegian-aksjonær har betalt formueskatt i mange år, og har nå mistet store verdier igjennom børsfallet denne våren. Nå sitter han med mindre midler til å betale formueskatt og han mister samtidig midlene han kunne brukt for å opprettholde eierposisjonen sin i NAS. Han har tappet selskapet i mange år for å betale skatt. Alternativt kunne han økt eierandelen eller kjøpt andre aksjer.»

Statsautorisert revisor / Partner - gruppe 1.

Når vi likevel enkeltvis drøfter hovedvilkårene for skattemessig gjennomskjæring er det vanskelig å argumentere for troverdige forretningsmessige årsaker for disposisjonene. Skattelegging etter sktl. §13-2 1.ledd kan derfor i teorien bli gjennomført, men samtidig vil de

grunnleggende prinsippene for beskatning i Norge bli utfordret. Skatteevneprinsippet, forklart i delkapittel 2.1.4, baserer seg på den enkeltes skatteytters skatteevne. På bakgrunn av børsfallet har aksjeeieres skatteevne blitt betydelig redusert. Hvis vi legger til grunn antakelsen om at disposisjonen er omgåelse, og originalt verdsettelsestidspunkt består, vil derfor aksjeeiere formuesbeskattes av ikke-eksisterende midler. Dette bryter med skatteevneprinsippet, siden aksjonærenes evne til å betale skatt er redusert, men det er ikke den betalbare formueskatten

I tillegg til oppfyllelse av begge vilkår for skattemessig gjennomskjæring og utfordring av skatteevneprinsippet, vil endring i verdsettelsestidspunkt også føre til brudd på skattemessig symmetri. Dette kan forklares med at det er mulig å endre verdsettelsestidspunktet ved børsfall og beholde verdsettelsestidspunkt etter lukrative år i aksjemarkedet.

Endring i verdsettelsestidspunkt vil føre til en vektet kamp mellom gjennomskjæring, asymmetri, grunnleggende skatteprinsipp og beskatning av ikke-eksisterende midler. I avgjørelsen vedrørende omgåelsesspørsmålet må det også tas hensyn til tidligere praksis, som er utøvd etter finanskrisen i 2008. Resultatet er uvisst, men at endring i verdsettelsestidspunkt kan treffes av den nye gjennomskjæringsloven er i teorien sannsynliggjort.

Forslag til endring av ordlyd i lovttekst

Informantene illustrerte et moment som bør tas hensyn til i omgåelsesproblematikken. I den nye lovfastsettingen heter det at «*omgåelse foreligger når det er foretatt en disposisjon eller flere sammenhengende disposisjoner som tilsier at hovedformålet var å oppnå en skattefordel*» jf. sktl § 13-2 2.ledd pkt a. Revisorene stiller seg kritisk til formålsdefinisjonen, og mener at det heller bør settes søkelys på virking av disposisjonen.

«Det viktigste momentet er hvilke kriterier som legges til grunn for å avgjør om det hovedsakelig er skattemotivert eller ikke. Det bør egentlig tas hensyn til virkingen av disposisjonen, og ikke formålet eller hensikten».

Statsautorisert revisor / Partner - gruppe 1.

Ved å ta hensyn til virkningen av disposisjonen hadde problemet eventuelt blitt løst. I dag kan erfarne rådgivere lage en omfattende presentasjon av en ønsket formueskattebesparende disposisjon. Denne kan være begrunnet med tilsynelatende reelle forretningsmessige årsaker.

Ved endring i ordlyden, hvor fokuset legges på virkningen av disposisjonen, skal likevel denne typen disposisjon skattlegges.

På en annen side vil ikke-skattemotiverte omorganiseringer i konserner hvor skattebesparelse er en heldig og utilsiktet konsekvens, straffes urimelig. Det er vanskelig å konkludere med hva som vil gjøre omgåelsesloven optimal, og det kan tenkes at ordlyden i loven vil tilpasses i fremtiden.

Delkonklusjon

Konkret hvilken påvirkning lovfastsettingen av omgåelsesnormen vil ha på atferdsmønsteret til aksjeeiere er vanskelig å fastslå. Uansett ga intervjuobjektene indikasjoner på hva de tror lovfastsettingen vil føre til. Faktorer som økt objektivitet i fremtidige tvister, antakelser om at flere saker vil bli overprøvd i rettssystemet og innsnevring av skjønnsmessig vurdering til rådgivere og revisorer er gode bevis for endring i atferdsmønsteret. Etter vår analyse vil derfor det fremtidige handlingsmønsteret til aksjeeiere trolig passiviseres for hva som gjelder aktiv tilpasning av formueskatt. Hva lovfastsettingen helt konkret vil føre til for aksjeeiere er likevel uavklart, og atferdsmønsteret vil formes etter hvert som rettsavgjørelser på området avklares.

5.2.3 Forskningsspørsmål 3:

Hvilke anskuelser og oppfatninger har akademia, revisorer og aksjeeiere angående fremtidige formueskattebesparende selskapstransaksjoner?

I dette delkapittelet ønsker vi å presentere argumentasjon fra informantene, og annen data, angående fremtidige formueskattebesparende selskapstransaksjoner. De viktigste resultatene våre er presentert under forskningsspørsmål 1 og 2 i delkapittel 5.2.1 og 5.2.2, mens dette delkapittelet består av annen relevant informasjon vi også ønsker å formidle.

Som nevnt tidligere er formueskatten omdiskutert, og oppleves tidvis urettferdig av næringslivet. Aksjeeier uttalte:

«For å betale den særnorske formueskatten, blir jeg utbyttebeskattet på penger mitt firma har betalt selskapsskatt på. Når vi er i en investeringsfase er det tungt og likviditeten blir stram».

Aksjeeier.

Som eksempel på den polariserte debatten ønsker vi å introdusere to nye argumentgrunnlag:

1) I masteroppgaven til M. Sakkestad og K. Skarsdgaard «*En analyse av skattens virkninger på små og mellomstore bedrifter*», ved Norges Handelshøyskole på studiet økonomi og administrasjon, konkluderes det med at formueskatten ikke skaper økonomiske utfordringer for bedrifter. Årsresultatet er, med statistisk signifikant nivå, høyere enn formueskatten og det foreligger ikke kapitalnedbygging (Sakkestad & Skarsgaard, 2013, s. 57).

2) NHOs hovedprioritet er likevel å få fjernet formueskatten på arbeidende kapital, definert som aksjer, driftsmidler og næringseiendom (NHO, 2018).

Partenes forskjellige synspunkter er i denne sammenheng avvikende. Det kan dermed spekuleres i om aksjeeiere bevisst ønsker å redusere egen ligningsformue, ettersom de anser formueskatten som grunnleggende urettferdig.

For å oppdage regnskapsmanipulering og misligheter er mislighetstriangelet benyttet innen revisjonsfaget. Etter *International Standards on Auditing 240 (ISA 240)*, som er titulert, *Revisors oppgaver med og plikter til å vurdere misligheter ved revisjon av regnskaper*, består

mislighetstriangelet av oppfattede incentiver, muligheter samt rasjonalisering. I ISA 240 fremkommer det at når disse tre elementene er tilstede foreligger risiko for misligheter. Misligheter er videre definert som «*En bevisst handling begått av en eller flere personer (...) som innebærer uredeligheter for å oppnå en urettmessig eller ulovlig fordel*» jf. ISA 240 pkt. 11a. Hvis vi drar linjer fra revisjonsfaget og ISA 240 til oppgaven, kan det tenkes at rasjonalisering, incentiv og muligheten også må være tilstede for å gjennomføre formueskattebesparende disposisjoner.

Det kan tenkes at aksjeeiere rasjonaliserer gråsonetransaksjoner med den juridiske uklarheten og mangelen på rettsavgjørelser, for gjennomføring av formueskattebesparende disposisjoner. Incentivet bak slike disposisjoner må anses som skattebesparelse. For oppfyllelse av alle vilkårene i mislighetstriangelet må det også foreligge en mulighet. Det kan for eksempel foreligge mulighet når revisor foreslår formueskattebesparende selskapstransaksjoner, og revisorene underbygger selv med:

*«For ikke-revisjons klienter, skal vi etter beste evne gi råd og veilede,
det er det vi får betalt for».*

Statsautorisert revisor / Partner - gruppe 2.

Revisorene tror likevel ikke at besparelse av formueskatt vil være hovedhensikten med selskapstransaksjoner i fremtiden. Faktumet at det kan oppstå et skattemessig gode i prosessen er dog en heldig og utilsiktet konsekvens for aksjeeiere. Videre argumenterer revisorene med:

*«At noen deler opp et selskap, for eksempel under et generasjonsskifte, i flere trinn enn
nødvendig og gjør noen grep underveis i prosessen samtidig med at det oppstår en
formuesfordel tror jeg absolutt skjer».*

Statsautorisert revisor / Partner - gruppe 1.

Det må poengteres at slike formueskattebesparende selskapstransaksjoner ikke nødvendigvis er i strid med skattelovens formål og bestemmelser, som også kan underbygge rasjonaliseringsprosessen til aksjeeiere. Dermed er transaksjonene lovlig skatteplanlegging og ikke skatteunngåelse. Selv om tidligere åpenbare metoder for formueskattebesparelse nå er stoppet, antar revisorene at det letes etter nye aksepterte disposisjoner til samme formål. Revisorene underbygger videre med:

«Vi tror absolutt aksjeeiere og rådgivere ser etter andre muligheter nå. Det vil nok komme noen nye varianter for formueskattebesparelse».

Statsautorisert revisor / Partner - gruppe 1.

Revisorene forklarer videre at flere ulike scenarioer og situasjoner er vurdert. De argumenterer for at det foreligger disposisjoner som teoretisk sett er lov å gjennomføre. Disse disposisjonene er ment for å utsette eller redusere formueskatt til aksjeeiere. Likevel røper revisorene at disse disposisjonene ikke er gjennomført for rådgivningskunder. Dette fordi de anser disposisjonene som «*spenstige*», og det vil sannsynligvis foreligge grunnlag for vurdering om disposisjonene kan føre til skattemessig gjennomskjæring.

En av hovedhensiktene med intervjuguide, som ble benyttet til datainnsamling, er intervjuobjektets oppfordring til initiativ og påvirkning på intervjuet. Under intervjuene har det fremkommet flere vurderingsmomenter som forslag til fremtidig praksis. Vi anser to av disse som relevante og vil kommentere utsagnene eksplisitt:

Vurderingsmoment 1

Aksjeeier fremmet forslag med bunnfradrag på 100 millioner NOK i beregning av ligningsformue. Dette forslaget hadde fjernet mye av poenget med formueskattebesparende selskapstransaksjoner for eiere av små og mellomstore bedrifter. I delkapittel 2.1.4 forklares det også at lavt skattegrunnlag eller høye bunnfradrag fjerner motivasjonen til å gjennomføre omfattende skatteplanlegging. Likevel viste vi i sammenheng med regresjonsanalysen og høringsnotatets anslag på økning i skatteprovenyet fra formueskatt, at velstående individer sannsynligvis gjennomførte slike transaksjoner i større grad enn befolkningen således (Finansdepartementet, 2019b, s. 15). Dette gitt at resultatet av regresjonsanalysen kan tolkes kausalt og utvalgsgruppen kan tolkes med statistisk inferens til *velstående individer*.

Ved implementering av forslaget ville skatteprovenyet fra formueskatten blitt vesentlig lavere. Skattemyndighetene ville på den andre side unngå oppfølging av alle som eier små og mellomstore bedrifter. Eventuelt fokus på gjennomskjæring kan rettes mot de aller mest velstående, hvor problematikken sannsynligvis også er mest relevant.

Vurderingsmoment 2

Revisorene spurte retorisk om det muligens foreligger en form for skjult utbytte vedrørende problemstillingen vår. Dette ved at eventuelt et aksjeselskap betaler for rådgivning og aksjeeiere får lavere betalbar formueskatt. Kostnader knyttet til rådgivning er legitime forretningskostnader, som det gis skattemessig fradrag for. Hvis det er slik at rådgivere og revisorer, ved enkle grep, kan redusere formueskatten til aksjeeiere, vil det foreligge en form for skjult utbytte. Det kan være en vederlagsfri overføring som ikke er behandlet etter aksjeloven. All utdeling fra aksjeselskaper må skje etter aksjelovens §3-6. Aksjeselskapet påtar seg i dette tilfellet en kostnad, som fører til redusert betalbar skatt for den personlige aksjeeier, som er skattedebitor for formuesverdien av aksjeselskapet.

Revisorene forklarte at ved benyttelse av den eldre sktl. §4-13 1.ledd, hvor summen av aksjekapital og overkurs var grunnlag for beregning av formue, kunne aksjeselskapet betale en betraktelig mindre sum til rådgivning en hva aksjeeiere sparte i formueskatt. Dette kan forklares med differansen mellom to tenkte scenarioer. Det er forutsatt at aksjeeiere kan redusere sin formueskatt med 500 000 NOK ved å bruke 100 000 NOK i rådgivning, som vi fikk forklart ofte var det relative forholdet mellom besparelsen og kostnaden. Scenarioene er som følger:

- 1) Aksjeselskapet betaler 100 000 NOK for rådgivning og aksjeeiere sparer 500 000 NOK i formueskatt. 100 000 NOK i rådgivningskostnader er også fradragsberettiget.
- 2) Aksjeeiere må betale 500 000 NOK formueskatt, som impliserer at aksjeeierne må ta et utbytte på totalt 733 500 NOK⁷ for å betale formueskatten.

Hvis aksjeeiere er eneksjonær og all skatt innregnes i aksjeselskapet og privat, er det vesentlig forskjell mellom scenarioene. Hvis skattemyndighetene overprøver transaksjonen og gjennomfører skattelegging av omgåelse av den eventuelle formueskattebesparende disposisjonen, bør differansen mellom scenarioene muligens utbyttebeskattes. Selv om scenarioet omhandler tilpasningsmuligheten ved bruk av aksjekapital og overkurs som verdsettelsesgrunnlag, vil endring i verdsettelsestidspunkt også rammes av denne diskusjonen. Tilpasningsmuligheten ved bruk av aksjekapital og overkurs som verdsettelsesgrunnlag er effektivt stoppet i ny lovfastsetting, diskutert i delkapittel 5.1.2. Likevel kan skattemyndigheter

⁷ $500\,000 * 1,467 = 733\,500$. Hvor 46,7% representerer marginalskatt på utbytte, se delkapittel 2.2.5.

etterprøve gyldigheten til tidligere disposisjoner i ettertid. Vi tror denne problemstillingen representerer en fremtidig debatt, spesielt hvis skattemyndighetene gjennomfører en prinsippsak i rettssystemet.

Vurderingsmomentene skal gi forslag på hva fremtiden vil bringe for formueskattebesparende selskapstransaksjoner. Siden relevant lovtekst er ny, vil situasjonen rundt formueskattebesparende disposisjoner enda være uavklart. I sum kan det allikevel tenkes at muligheter vil utnyttes, og nye varianter vil fremkomme.

Kapittel 6

Konklusjon

Vi vil med dette kapittelet oppsummere arbeidet som har inngått i utarbeidelsen av denne oppgaven, samt besvare oppgavens problemstilling:

Hvordan har formueskatt påvirket omorganiseringer i selskapsstrukturer?

Formålet med oppgaven har vært å analysere hvordan formueskatt har påvirket og incentivert omorganiseringer i selskapsstrukturer, og hvorvidt formueskatt har hatt en vridende effekt på atferdsmønsteret til aksjeeiere. Vi problematiserer særlig gyldigheten av det å utføre formueskattebesparende selskapstransaksjoner.

Under våre innledende undersøkelser oppdaget vi flere nye lovfastsetninger som vil kunne påvirke slike disposisjoner i fremtiden. Videre er også forholdet mellom skattepliktig ligningsformue, reell formue og formueskatt analysert, og basert på dette har vi besvart følgende forskningsspørsmål:

- 1) *I hvor stor grad har ikrafttredelse av skattelovens §4-13 begrenset muligheten for å redusere ligningsformue ved å omorganisere selskapsstrukturer?*
- 2) *I hvor stor grad har ikrafttredelse av skatteloven §13-2 og §13-3 endret atferdsmønsteret til aksjeeiere?*
- 3) *Hvilke anskuelser og oppfatninger har akademia, revisorer og aksjeeiere angående fremtidige formueskattebesparende selskapstransaksjoner?*

På grunn av både nye lovfastsetninger og overraskende få rettsavgjørelser rundt formueskattebesparende disposisjoner, ble det fastslått å benytte ulike metoder og kilder til innsamling av data. Datagrunnlaget består av en kvalitativ del som inkluderer intervjuer av fagkyndige personer innen akademia og næringslivet, og en kvantitativ del bestående av en regresjonsanalyse.

Under utarbeidelsen av oppgaven avdekket vi fire interessante funn. Disse funnene danner, sammen med annen data vi har samlet inn, grunnlaget for besvarelsen av forskningsspørsmålene som gjengitt ovenfor.

Vårt første funn, som følger av regresjonsanalysen, viser at det historisk sett har vært å forvente en vesentlig større differanse mellom reell formue og ligningsformue det påfølgende år, når det var gjennomført en kvalifiserende disposisjon i selskapsstrukturen. Det foreligger dermed indisier på at enkelte velstående individer kan ha utnyttet det tidligere regelverket for å redusere sitt grunnlag for formueskatt.

Dette kan diskuteres i sammenheng med vårt andre funn, nemlig at ikrafttredelsen av skattelovens nye §4-13 ser ut til å virke med sin hensikt. Lovendringen har fjernet den uønskete tilpasningsmuligheten hvor man tidligere fastslo det skattemessige ligningsgrunnlaget for et nystiftet aksjeselskap til summen av aksjekapital og overkurs. Etter innholdsanalysen av de kvalitative intervjuene, mener vi også at denne metoden var den mest utnyttede tilpasningsmuligheten for reduksjon av formueskatt. Etter lovendringen benyttes RF-1028 i beregningen av skattemessig ligningsverdi for aksjeselskaper, som i større grad baserer seg på reelle formuesverdier.

For skattemessig verdsettelse av aksjeselskap er både verdsettelsesnorm og verdsettelsestidspunkt avgjørende. Ved implementeringen av sktl. §4-13 ble verdsettelsesnorm i stor grad spesifisert, men vedrørende verdsettelsestidspunkt har likevel ikke en slik spesifisering forekommet. Det er vanskelig å angi et entydig og spesifikt tidspunkt for fastsetting av den skattemessige verdien av aksjeselskaper. I følge sktl. §4-1, titulert *hovedregel om formue*, skal skattepliktig formue fastsettes *1. januar i skattefastsettingsåret*, mens ikke-børsnoterte aksjer verdsettes *1. januar året før skattefastsettingsåret* etter sktl. §4-12 2.ledd. Vårt tredje funn er at det foreligger en mulighet for å endre skattemessig verdsettelsestidspunkt av aksjeselskaper. Et overraskende resultat i denne sammenheng er at revisorene mener det er uproblematisk å arrangere en forretningsmessig årsak, som kan føre til endret verdsettelsestidspunkt etter sktl. §4-13 2.ledd. Forutsatt at vilkårene i sktl. §4-13 2.ledd er oppfylt foreligger det tilsynelatende en valgfrihet for verdsettelsestidspunkt av aksjeselskaper. Verdsettelsestidspunktet for aksjeselskaper kan dermed endres til *1. januar i skattefastsettingsåret*, ved å gjennomføre ulike kvalifiserende disposisjoner, beskrevet i delkapittel 5.1.3. En svært uheldig konsekvens av dette, er at dagens regelverk ikke

nødvendigvis overholder to grunnleggende skatterettslige prinsipper, nærmere bestemt skattemessig symmetri og skatteevneprinsippet.

Vårt fjerde funn er at lovfastsetting av omgåelsesnormen fører til mer objektivitet i omgåelsestvister, og vil føre til at generell skatterettslig valgfrihet blir innsnevret. Dette vil være avgjørende for rådgivere, aksjeeiere og skattemyndigheter i overprøvelse av formueskattebesparende disposisjoner. Siden lovfastsettingen er ny er det vanskelig å evaluere hvilke direkte konsekvenser lovfastsettingen får, men det fremkommer av vår analyseprosess at en konkret hjemmel vil føre til mer objektivitet og antageligvis mer forutsigbarhet mellom partene.

Konklusjon

Videre vil vi vurdere konsekvensene av våre funn i forbindelse med besvarelse av forskningsspørsmålene.

Vårt første forskningsspørsmål, som vi betrakter ved å analysere konsekvensene av ikrafttreddelsen av sktl. §4-13, blir delvis besvart i funn 2. Funnet viser at ikrafttreddelsen sannsynligvis virker med sin hensikt, som er presentert i Høringsnotatet til Finansdepartementet (Finansdepartementet, 2019b, s. 3). Vi mener verdsettelsesnormen ved bruk av aksjekapital og overkurs er effektivt stoppet. Etter analyse av forarbeider til sktl. §4-13, dens hensikter og selve lovteksten, mener vi likevel det foreligger svakheter. For skattemessig verdsettelse av aksjeselskaper er både verdsettelsesnorm og verdsettelsestidspunkt avgjørende. Svakheter ved dagens regelverk, og mulighetene for formueskattebesparende selskapstransaksjoner, bygger på at Finansdepartementet fokuserte på verdsettelsesnorm, og ikke i kombinasjon med verdsettelsestidspunkt. Dette kan eksemplifiseres ved vårt tredje funn, som forklarer at det er mulig å endre verdsettelsestidspunkt for et aksjeselskap. Vi mener den siste tids børsfall skaper presedens for den samme utfyllende oppklaring vedrørende verdsettelsestidspunkt som for verdsettelsesnorm. Vi mener derfor at ikrafttreddelse av sktl. §4-13 delvis har stoppet reduksjon i ligningsformue på bakgrunn av omorganiseringer i selskapsstrukturer.

Ved vårt andre forskningsspørsmål har vi undersøkt hvorvidt atferdsmønsteret til aksjeeiere har endret seg som følge av lovfastsettingen av omgåelsesnormen, spesifikt i forbindelse med formueskattebesparende selskapstransaksjoner. Det har vist seg å være vanskelig å anslå i hvilken grad atferdsmønsteret har endret seg som følge av denne lovfastsettingen. Faktorer som

økt objektivitet i fremtidige tvister, antakelser om at flere saker vil bli overprøvd i rettssystemet, og innsnevring av skjønnsmessig vurdering for rådgivere og revisorer, er likevel indirekte beviser for endring i aksjeeieres atferdsmønsteret. Etter vår analyse vil derfor det fremtidige handlingsmønsteret til aksjeeiere trolig passiviseres for hva som gjelder aktiv tilpasning av formueskatt. Revisorene argumenterte med at de antageligvis i større grad kunne foreta skjønnsmessige vurderinger før lovfastsetting, sammenlignet med fremtidige omgåelsestvister etter lovfastsettingen.

Gjennom vårt tredje forskningsspørsmål anskuer vi alternativer for fremtiden. Vi fremlegger to vurderingsmomenter for fremtidige formueskattebesparende disposisjoner. Det første er et betraktelig høyere bunnfradrag enn dagens ordning. Det andre er en diskusjon vedrørende skattelegging av omgåelse, hvor eventuelt et skjult utbytte kan foreligge. Med bakgrunn i uttalelser fra informanter virker det sannsynlig at potensielle tilpasningsmuligheter blir oppdaget, og etter det *rennende vanns prinsipp* vil fremtidige muligheter for formueskattebesparende disposisjoner utnyttes. Vi tror vurderingsmomentene og situasjonen rundt endret verdsettelsestidspunkt fungerer som gode forslag på videre forskning, spesielt hvis prinsipp saker blir overprøvd i rettssystemet.

Denne oppgaven kan oppsummeres ved at vi konstaterer at formueskatten har hatt, og fortsatt har, påvirkning på omorganiseringer i selskapsstrukturer i et formueskatteøyemed. Etter oppgavens analyse har vi vist at besparelse av formueskatt og omorganiseringer i selskapsstrukturer har tydelige sammenhenger, og ofte sammenfallende motiver. I fremtiden tror vi likevel at gyldigheten til formueskattebesparende disposisjoner i større grad vil avhenge av den forretningsmessige begrunnelsen. Både vi og våre informanter tror skattemyndighetene vil overprøve innholdet i nye bestemmelser i rettssystemet. Dette vil også være hensiktsmessig for den videre rettsutviklingen. Dagens situasjon, med Koronapandemi og børsfall, skaper en situasjon hvor formueskattebesparende disposisjoner sannsynligvis tilrettelegges og oppgavens problemstilling er derfor svært tidsrelevant.

Det er sannsynlig at alle muligheter vil utforskes og nye varianter av formueskattebesparende disposisjoner vil fremkomme. Vi tror forholdet mellom besparelse av formueskatt og omorganiseringer i selskapsstrukturer vil bestå, men kompleksiteten av disposisjonene vil øke ettersom åpenbare tilpasningsmuligheter er fjernet.

Kapittel 7

Litteraturliste

7.1 Litteraturliste og kilder

Samtlige URL linker er etterprøvd og besøkt sist 25.05.2020.

- Anderson, M. (2019). Lovfesting av reglene om skattemessig gjennomføring («omgåelsesnormen») - utvides regelen? . Retrieved from <https://blogg.pwc.no/skattebloggen/lovfesting-av-reglene-om-skattemessig-gjennomskjaering-omgaelsesnormen-utvides-regelen>
- Bakke-Løyning, A. (2017). Regler for lån i eget aksjeselskap. Retrieved from <https://www.visma.no/blogg/nye-regler-for-lan-i-eget-aksjeselskap/>
- Baltzersen, M. (2020a). *Disponering av overskudd 2019*. Retrieved from https://www.finanstilsynet.no/contentassets/f5e1c1087a0a48678cffe440db105e1d/disponering_overskudd_2019_bank.pdf
- Baltzersen, M. (2020b). *Finansforetakenes disponering av overskudd for 2019*. Retrieved from <https://www.finanstilsynet.no/contentassets/26a7b72a66e44f9aa94ee9e13d6417a3/finansforetakenes-disponering-av-overskudd-for-2019.pdf>
- Bjørnstad, J. (2017). minste kvadraters metode. In *Store norske leksikon*.
- Borgarting lagmannsrett. (2019). *Dom - LB-2017-109287 - UTV-2019-52*. Retrieved from <https://lovdata.no/pro/#document/LBSIV/avgjorelse/lb-2017-109287?from=NL/lov/1999-03-26-14/§4-13>
- Braut, G. S. (2018). statistisk signifikans. In *Store Norske Leksikon*.
- Brønnøysundregistrene. (2020). Finn foretak. Retrieved from <https://www.brreg.no>
- Christensen, J. (2020). formuesskatt. In *Store Norske Leksikon*.
- Dahlum, S. (2018). validitet. In *Store Norske Leksikon*.
- De nasjonale forskningsetiske komiteene. (2010). Kvalitative og kvantitative forskningsmetoder – likheter og forskjeller. Retrieved from <https://www.etikkom.no/forskningsetiske-retningslinjer/Medisin-og-helse/Kvalitativ-forskning/1-Kvalitative-og-quantitative-forskningsmetoder--likheter-og-forskjeller/>
- De nasjonale forskningsetiske komiteene. (2016). Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap. *Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora*. Retrieved from <https://www.etikkom.no/forskningsetiske-retningslinjer/Generelle-forskningsetiske-retningslinjer/>
- Dåsvand, U., & Skretting, S. (2017). *Lån fra aksjeselskap til personlig aksjonær*. (Master). Universitet i Stavanger, Stavanger. Retrieved from https://uis.brage.unit.no/uis-xmlui/bitstream/handle/11250/2456717/Daasvand_Ulrikke_og_Skretting_Sondre.pdf?sequence=3&isAllowed=y
- Fallan, L. (2002). *Skatteplanlegging økonomisk teori møter skattejussen*. Trondheim: Gyldendal akademisk.
- Finans og tolldepartementet. (1999). *Flatere Skatt*. Retrieved from <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-1999-7/id116559/sec3>

- Finansdepartementet. (2017). *Proposisjon til Stortinget 98L*. (1.LS). PrintMedia Retrieved from <https://www.regjeringen.no/contentassets/ab6bd82b9fdb4dd9b8945589d17acdba/no/pdfs/prp201820190098000dddpdfs.pdf>
- Finansdepartementet. (2019a). *Høring - forslag til endringer i skatteloven § 4-13*. Retrieved from <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---forslag-til-endringer-i-skatteloven--4-13/id2643207/?expand=horingssvar>
- Finansdepartementet. (2019b). *Høringsnotat - endringer i skatteloven §4-13*. (Saksnr. 19/1657). Retrieved from <https://www.regjeringen.no/contentassets/2f7f610349bf4db0bf84310064e27480/horingnotat.pdf>
- Finanskomiteen. (2015). *Innst.273 S*. Retrieved from <https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/innstillinger/stortinget/2015-2016/inns-201516-273.pdf>
- Fossåskaret, E., Fuglestad, O. L., & Aase, T. H. (1997). *Metodisk Feltarbeid - Produksjon og tolkning av kvalitative data*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Gjems-Onstad, O. (2018). *Skattelovsamlingen 2017-18* (Vol. 28.). Finland: Gyldendal Juridisk.
- Grini, S. (2020). Norges rikeste kommer til å kutte formuesskatten med flere milliarder. *Finansavisen*. Retrieved from <https://finansavisen.no/nyheter/finans/2020/04/21/7519610/norges-rikeste-kommer-til-a-kutte-formuesskatten-med-flere-milliarder?fbclid=IwAR0DcS5pT18wBbI6OQECiXoyIaoguVljb29ZV562F7uVj0717wLW6MyyE6Y>
- Gule, F., & Liland, A. H. (2020). Gjennomskjæring ved utdeling til personlig aksjeeier og ny lovfestet omgåelsesnorm. Retrieved from <https://home.kpmg/no/nb/home/insights/2020/01/gjennomskjaering-ved-utdeling-til-personlig-aksjeeier-og-ny-lovfestet-omgaelsesnorm.html?fbclid=IwAR16IReHVywm9i7eQp6grbZrlPw-j5LHQUxvjFNGHIUNU-hTb50hRUCwWzY>
- Gundersen, C. G. (2018). Har formuen til Ole Ertvaag forsvunnet? *Stavanger Aftenblad*. Retrieved from <https://www.aftenbladet.no/okonomi/i/8mVvoE/har-formuen-til-ole-ertvaag-forsvunnet>
- Gaare, G. K. (2018). Gustav M. Witzøes formue har krympet med ti milliarder – sparer millioner i skatt. *Dagens Næringsliv*. Retrieved from <https://www.dn.no/marked/salmar/helge-moen/skatteetaten/gustav-m-witzoes-formue-har-krympet-med-ti-milliarder-sparer-millioner-i-skatt/2-1-427455>
- Hanstad, P., & Hagen, K. M. (2019). Høring - endringer i skatteloven §4-13 [Press release]. Retrieved from <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---forslag-til-endringer-i-skatteloven--4-13/id2643207/?uid=901ad761-bb24-4dc5-952e-352eba3e1597>
- Harper, S. (2014). Excel Regression Analysis Output. Retrieved from <https://www.statisticshowto.datasciencecentral.com/excel-regression-analysis-output-explained/>
- Høyesterett, N. (2014). *ConocoPhillips AS*. Retrieved from <https://www.domstol.no/globalassets/upload/hret/avgjorelser/2013/saknr2013-1687.pdf>
- Jacobsen, D. I. (2005). *Kvalitative intervjuer og observasjon*. Powerpoint. Universitet i Oslo. Retrieved from

- https://www.uio.no/studier/emner/jus/afin/FINF4002/v09/undervisningsmateriale/metodeforelesning2_tranvik.pdf
- Jensen, T. C. (2020). Økonomene er ikke fornøyd med regjeringens krisepakke - vi forventet mer. *Dagens Næringsliv*. Retrieved from <https://www.dn.no/makroekonomi/koronaviruset/makroekonomi/politikk/okonomene-er-ikke-fornoyd-med-regjeringens-krisepakke-vi-forventer-mer/2-1-773386>
- Jusleksikon. (2017). Skatt. In *Jusleksikon*.
- Kapital Indeks. (2019). Norges 400 rikeste. Retrieved from <https://kapital.no/kapital-index/norges-400-rikeste>
- Kolsrud, K. (2019). Nå blir gjennomskjæring ikke lenger ulovfestet. *Rettt24*. Retrieved from <https://rett24.no/articles/na-blir-gjennomskjaering-ikke-lenger-ulovfestet>
- Krsitiansen, J.-E. (2019). Høring - forslag til endringer i skatteloven §4-13 [Press release]. Retrieved from <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---forslag-til-endringer-i-skatteloven--4-13/id2643207/?uid=7d57c35b-437f-4f65-8273-6714e34a4599>
- Kvaløy, O. (2020). *Veiledning i skriving av masteroppgave*.
- Larsen, A. K. (2017). *En enklere metode – Veiledning i samfunnsvitenskapelig forskningsmetode* (2 ed.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Larsen, C. L., & Strøm-Andresen, J. (2019). Høringsvar - Forslag til endringer i skatteloven §4-13 [Press release]. Retrieved from <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---forslag-til-endringer-i-skatteloven--4-13/id2643207/?uid=071e7fbb-1530-4a73-aa72-7d67c71c4c79>
- Lieng, E., & Sveen, P. B. (2016). *Skattenivået til Norges rikeste*. (Master). Norges Handelshøyskole, Bergen. Retrieved from <https://openaccess.nhh.no/nhh-xmlui/bitstream/handle/11250/2403838/masterthesis.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Microdata. (2020). Paneldata-analyse. Retrieved from <https://microdata.no/docs/paneldata-analyse/>
- NHO. (2018). NHO mener at formuesskatten bør reduseres – og på sikt fjernes helt. Retrieved from <https://www.nho.no/tema/skatter-og-avgifter/artikler/formuesskatt/>
- Nilsen, A. A. (2020). Viruskrisen gir utbyttebrems. Retrieved from <https://e24.no/boers-og-finans/i/0nxw02/viruskrisen-gir-utbyttebrems-boersselskaper-holder-tilbake-79-milliarder>
- NOU 2016:5. *Norges offentlige utredninger - Omgåelsesregel i skatterettem*. Fagbokforlaget Retrieved from <https://www.regjeringen.no/contentassets/759fc25bb136411e8ebfad33c58fa156/no/pdfs/nou201620160005000dddpdfs.pdf>
- NOU 2019:18. *Skattelegging av havbruksvikrsomhet*. Retrieved from <https://www.regjeringen.no/contentassets/207ae51e0f6a44b6b65a2cec192105ed/no/pdfs/nou201920190018000dddpdfs.pdf>
- Oslo Børs ASA. (2015). Merkur Market - en ny markedsplass for aksjer og egenkapitalbevis. In O. B. ASA (Ed.).
- Piketty, T. (2016). *Kapitalen i det 21. århundre*. Oslo: Cappelen Damm.
- Proff The Business Finder. (2020). Kilder - Proff. Retrieved from <http://innsikt.proff.no/kilder/>
- Ringdal, K. (2018). *Enhet og mangfold : samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode* (4 Ed.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Sakkestad, M., & Skarsgaard, K. K. (2013). *En analyse av skattens virkninger på små og mellomstore bedrifter*. (Master). Norges Handelshøyskole, Retrieved from <https://openaccess.nhh.no/nhh->

- xmlui/bitstream/handle/11250/169879/Sakkestad_og_Skarsgaard_2013.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Sentralbyrå, S. (2020a). Formuesskatt og skattepliktig nettoformue for personer med formuesskatt. Retrieved from <https://www.ssb.no/statbank/table/10333/>.
<https://www.ssb.no/statbank/table/10333/>
- Sentralbyrå, S. (2020b). Utvikling i bruttoformue og formue av VPS og ikke-VPS registrerte verdipapirer. Retrieved from <https://www.ssb.no/statbank/table/08815/>.
<https://www.ssb.no/statbank/table/08815/>
- Skatteetaten. (2019). Søk i skattelister. Retrieved from <https://www.skatteetaten.no/skjema/sok-i-skattelister/>
- Skatteetaten. (2020). Maksimale effektive marginale skattesatser. Retrieved from <https://www.skatteetaten.no/satser/maksimale-effektive-marginale-skattesatser/>
- Solem, R. (2020). [Kapital].
- Statistisk Sentralbyrå. (1967). *Det Norske Skattesystemet*. Retrieved from https://www.ssb.no/a/histstat/sos/sos_020.pdf
- Statsbudsjettet. (2016). *Skatter, avgifter og toll 2017*. Retrieved from https://www.statsbudsjettet.no/upload/Statsbudsjett_2017/dokumenter/pdf/skatt.pdf
- Stero, G., & Bakken, J. (2019). VG Skattelister. Retrieved from <https://www.vg.no/spesial/skattelister/2018/>
- Stortingets skattevedtak. (2020). *Statsbudsjettet 2020*. Retrieved from <https://www.statsbudsjettet.no/Statsbudsjettet-2020/Dokumenter1/Budsjettdokumenter/Skatte--avgifts/Prop-1-LS-/Forslag-----til-stortingensvedtak-om-skatt-av-inntekt-og-formue-mv-for-inntektsaret-2020-Stortingets-skattevedtak-----/>
- Sundbye, L. M. T. (2017). Primære og sekundære datakilder. Retrieved from <https://ndla.no/nb/subjects/subject:7/topic:1:183191/topic:1:105795/resource:1:93370>
- Svartdal, F. (2018). reliabilitet. In *Store Norske Leksikon*.
- Sæter, M., & Sterri, A. B. (2015). Innholdsanalyse. In *Store norske leksikon*.
- Tveter, A. D., & Nytrøen, A. T. (2019). Høringsvar - forslag til endring i skatteloven §4-13 [Press release]. Retrieved from <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---forslag-til-endringer-i-skatteloven--4-13/id2643207/?uid=61026dd8-ef16-4d20-a28d-1b019482c7e5>
- Zimmer, F. (2012). Formuesskatten i hovedpunkter. 3. Retrieved from <https://www.uio.no/studier/emner/jus/jus/IUS5980/h12/undervisningsmateriale/formuesskatt-i-hovedpunkter.pdf>
- Ødegård, T. (2020). Proff - The Business Finder. Retrieved from <https://www.proff.no>
- Aarbakke, M. (1987). *Skatt på formue*. Oslo: Engers Boktrykkeri A/S.
- Aarbakke, M. (2017). skatteplanlegging. In *Store norske leksikon*.
- Aarbakke, M., Harboe, E., & Lossius, P. (2015). Skatt. In *Store Norske Leksikon*.

7.2 Appendiks

Semistrukturert intervjuguide

Introduksjon

- 1.0 Oppgavens problemstilling, forskningsspørsmål, formål og motivasjon.
- 2.0 Informasjon vedrørende intervjuet.
  - 2.1 Hensikt og ønsket måloppnåelse.
  - 2.2 Anonymitet eller båndoptaker.
- 3.0 Intervjuobjekt presenter seg.
  - 3.1 Utdanning, stilling, organisasjon, avdeling.
  - 3.2 Avdelings virksomhetsområde, mandat og «licence to operate».

Hoveddel

- 4.0 Hvordan tror du at formueskatten har påvirket omorganiseringer i aksjeselskapsstrukturer?
- 5.0 Har du fått med deg ikrafttredelse av regelendring i skatteloven §4-13, og hva tror du denne innebærer for fremtidig ligningsformue.
- 6.0 Hvilken virkning tror du lovfastsetting av omgåelsesnormen vil medføre på omorganiseringer i aksjeselskapsstrukturer.
- 7.0 Hvor langt synes du det er lov å strekke seg for å redusere formueskatt?
  - 7.1 Synspunkt, egne erfaringer, egne forslag og ideer?

Avslutning

- 8.0 Forklare den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH) sitt «*Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi*», på en lettfattelig måte. Være tydelig på at vi den ytterste respekt for forskingsfeltet og de etiske problemstillingene i denne forbindelse og vi har derfor forpliktet oss selv til de høyeste etiske retningslinjer.

Datsett

Navn		2013	2014	2015	2016	2017	2018
Individ 1	Ligningsformue	3 359 900 008,00	414 011 885,00	9 840 504 469,00	11 144 645 006,00	1 134 682 613,00	1 021 105 514,00
	Nettoformue	6 000 000 000,00	6 800 000 000,00	10 000 000 000,00	17 000 000 000,00	19 000 000 000,00	29 000 000 000,00
Individ 2	Ligningsformue	-	161 071 451,00	277 116 181,00	215 698 299,00	257 507 749,00	0,00
	Nettoformue	-	1 280 000 000,00	1 700 000 000,00	1 850 000 000,00	2 200 000 000,00	2 700 000 000,00
Individ 3	Ligningsformue	-	0,00	167 307 803,00	1 888 033 245,00	2 119 450 908,00	4 241 429 774,00
	Nettoformue	-	6 200 000 000,00	9 300 000 000,00	13 000 000 000,00	18 000 000 000,00	20 000 000 000,00
Individ 4	Ligningsformue	-	5 560 693 119,00	4 332 797 081,00	4 336 661 570,00	4 984 299 811,00	6 553 990 928,00
	Nettoformue	-	6 250 000 000,00	5 900 000 000,00	4 850 000 000,00	6 500 000 000,00	9 100 000 000,00
Individ 5	Ligningsformue	-	10 093 920 690,00	9 799 902 257,00	11 109 648 936,00	20 641 618 942,00	18 604 023 476,00
	Nettoformue	-	14 000 000 000,00	11 000 000 000,00	17 000 000 000,00	20 000 000 000,00	40 000 000 000,00
Individ 6	Ligningsformue	-	1 380 421 136,00	1 365 395 113,00	3 625 438 503,00	3 941 884 324,00	4 133 500 186,00
	Nettoformue	-	3 350 000 000,00	5 800 000 000,00	6 950 000 000,00	6 750 000 000,00	7 400 000 000,00
Individ 7	Ligningsformue	-	1 175 225 623,00	1 327 905 352,00	1 452 014 804,00	1 426 909 321,00	1 544 705 643,00
	Nettoformue	-	3 600 000 000,00	3 800 000 000,00	3 000 000 000,00	1 900 000 000,00	2 300 000 000,00
Individ 8	Ligningsformue	-	5 351 232 608,00	7 085 953 196,00	7 148 715 829,00	7 241 704 127,00	-
	Nettoformue	-	10 000 000 000,00	11 000 000 000,00	9 000 000 000,00	9 000 000 000,00	11 000 000 000,00
Individ 9	Ligningsformue	-	-	418 550 359,00	442 005 156,00	1 770 415 866,00	2 129 999 517,00
	Nettoformue	-	-	4 700 000 000,00	5 550 000 000,00	8 800 000 000,00	11 000 000 000,00
Individ 10	Ligningsformue	-	-	5 031 155 607,00	6 139 034 751,00	5 696 737 529,00	6 406 236 459,00
	Nettoformue	-	-	5 800 000 000,00	5 150 000 000,00	6 750 000 000,00	8 600 000 000,00
Individ 11	Ligningsformue	-	154 908 269,00	375 480 698,00	76 836 270,00	334 602 151,00	335 951 336,00
	Nettoformue	-	640 000 000,00	675 000 000,00	625 000 000,00	650 000 000,00	-

Nytt Selskap i konsernstruktur	1 = Nytt 0 = Ikke nytt	2014	2015	2016	2017	2018	
Individ 1	0 = Ikke nytt	1	0	0	1	0	Ifht xxx ASA
Individ 2		0	0	0	0	1	Ifht xxx AS
Individ 3		0	0	0	1	0	Ifht xxx AS
Individ 4		0	0	0	0	0	Ifht xxx AS
Individ 5		0	0	0	0	0	Ifht xxx ASA
Individ 6		0	0	0	0	0	Ifht xxx AS
Individ 7		0	0	0	0	0	Ifht xxx AS
Individ 8		0	0	0	0	1	ifht xxx AS
Individ 8		0	0	0	0	0	Ifht xxx AS
Individ 10		0	0	0	0	0	Ifht xxx AS
Individ 11		0	0	1	0	0	Ifht xxx ASA

Regresjonsanalyse

SAMMENDRAG
(UTDATA)

<i>Regresjonsstatistikk</i>	
Multipel R	0,491501675
R-kvadrat	0,241573896
Justert R-kvadrat	0,225086372
Standardfeil	0,290934555
Observasjoner	48

Variansanalyse					
	<i>fg</i>	<i>SK</i>	<i>GK</i>	<i>F</i>	<i>Signifikans-F</i>
Regresjon	1,0000000	1,2401813	1,2401813	14,6519208	0,000388825
Residualer	46,0000000	3,8935741	0,0846429		
Totalt	47,0000000	5,1337554			

	<i>Koeffisienter</i>	<i>Standardfeil</i>	<i>t-Stat</i>	<i>P-verdi</i>	<i>Nederste 95%</i>	<i>Øverste 95%</i>	<i>Nedre 95,0%</i>	<i>Øverste 95,0%</i>
Skjeringspunkt	0,4537552	0,0448922	10,1076684	0,0000000	0,363391968	0,544118497	0,363391968	0,544118497
Nytt selskap	0,4860298	0,1269742	3,8277828	0,0003888	0,230443935	0,741615752	0,230443935	0,741615752

NSD Personvern

Det innsendte meldeskjemaet med referansekode 955591 er nå vurdert av NSD.

Følgende vurdering er gitt:

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 08.04.2020, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD.

Behandlingen kan starte.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32). For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet! Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

Fra: Richard Solem richard.solem@kapital.no
Emne: 400 rikeste
Dato: 13. februar 2020 kl. 12:21
Til: JonBoPedersen@hotmail.com

Det er helt i orden å benytte formuene på listen fra 10 personer i 2013-19 til deres forskning.
Send oss gjerne resultatet når det er klart!

Vennlig hilsen/

Kapital

Norway's leading business and investment magazine

Richard Solem

Journalist

siv.øk. / AFA

Phone: +47 97 11 30 11

E-mail: richard.solem@kapital.no

www.kapital.no